

CATALUNYA INDEPENDENT, UNIÓ EUROPEA I EURO

Text ampliat de la Conferència a l'Ateneu Arenyenc

2 de maig de 2014

Miquel Rubirola i Torrent

CATALUNYA INDEPENDENT, UNIÓ EUROPEA I EURO

ÍNDEX

	Pàgines
1.- Introducció	5
2.- La independència és un projecte de naturalesa política per damunt dels fets econòmics però que requereix una economia viable. Què és allò de l'economia catalana que es capgira amb la independència política?	6
3.- Una radiografia de l'Europa econòmica on a més de la Unió Europea hi ha altres institucions econòmiques amb pes institucional i polític significatiu	8
4.- Una interpretació de la importància del pes de l'economia Catalana per a Europa i la impossibilitat de deixar una Catalunya Independent sense llibertat de transit de persones, bens, serveis i capitals	12
5.- Una primera valoració de les radiografies de les institucions Econòmiques europees i de la connexió i importància de l'economia catalana amb l'Espai Econòmic Europeu	20
6.- La qüestió del deute públic espanyol i la seva relació amb la independència política de Catalunya. Els perills al moment de la negociació política	22
7.- El dèficit fiscal de Catalunya amb la Unió Europea	25
8.- La relació d'una Catalunya independent amb la Unió Europea constitueix un trencaclosques jurídic i un desafiament polític de primera magnitud	28

9.- La lectura favorable a la sortida de la Unió Europea d'una Catalunya independent . La doctrina Barroso	31
10.- Les interpretacions de Graham Avery, Ronald Vaubel, David Edward i de Kai-Olaf Lang, partidaris de la permanència a la Unió Europea. La lectura de l'article 50 segons el professor Carles Boix	32
10.1.- L'informe de Garham Avery	32
10.2.- El dictamen de Roland Vaubel	34
10.3.- El punt de vista del jutge David Edward	36
10.4.- La reflexió del professor Carles Boix	37
10.5.- La posició de Kai-Olaf Lang	39
11.- Els quatre escenaris d'una Catalunya independent en relació a la Unió Europea. El paper de la negociació política a partir del fet que els Tractats no diuen res respecte d'una secessió interna	40
12.- Probabilitats d'aplicació dels quatre escenaris atenent als diversos arguments segons l'informe del Consell Assessor per la Transició Nacional	47
14.- la independència de Catalunya no comporta abandonar l'euro com a moneda	51
14.1.- L'escenari de permanència	51
14.2.- L'escenari transitori	52
14.3.- L'escenari d'exclusió	53
15.- Convé que Catalunya tingui la seva pròpia moneda diferent a l'euro?	55
16.- Les dificultats d'anar sols en una Catalunya independent no membre de la Unió Europea	58

17.- Allò que serà determinant per a la futura adhesió a la Unió Europea en el supòsit de no permanència	58
18.- Els veritables reptes econòmics de la Catalunya independent membre o no de la Unió Europea	59
19.- A tall de resum i conclusions finals	61
20.- Notes a peu de pàgina	64

1.- Introducció.

Podem iniciar aquest document formulant una pregunta : és possible parlar de manera documentada i precisa sobre una qüestió que avui és font de preocupació a la societat catalana?.És a dir, podem analitzar les característiques d'un potencial Estat català, la seva relació amb la Unió Europea i l'euro com a moneda oficial i única, més enllà de les ideologies, afinitats polítiques i desitjos o voluntats de cadascun de nosaltres? Jo crec que ser partidaris de la independència política de Catalunya no ens condemna a fer una anàlisi només subjectiva ni radicalment contrària a la que fan els no partidaris d'un futur Estat català.

Un bon exemple que ratifica que sí és possible la precisió de la qual parlo el varen donar ara fa un any i mig quinze economistes catalans de renom quan varen publicar a La Vanguardia, un article amb el títol: "Independència, Euro i Unió Europea" (diumenge, 18 de novembre de 2012) (*veure Nota 1*). Entre aquests quinze economistes n'hi ha que s'han manifestat públicament a favor de l'opció de la independència política, d'altres ho han fet clarament en contra de la independència i d'altres no s'han manifestat de manera explícita en relació a aquesta qüestió. Tots ells tanmateix es varen posar d'acord en l'anàlisi dels fets i varen concretar com i de quina manera pot afectar a l'economia catalana una Catalunya independent, no membre de la Unió Europea, si és el cas que això s'esdevé.

També han donat exemple de rigor els divuit economistes que han col·laborat en el llibre encarregat pel Col·legi d' Economistes de Catalunya i publicat ara fa dos mesos sota el títol: Economia de Catalunya. Preguntes i respostes sobre l'impacte econòmic de la independència. A més de la contribució dels autors el llibre inclou un article que resumeix les respostes de 1.261 economistes sobre la incidència en l'economia catalana d'un canvi motivat per la independència política. (*Veure Nota 2*).

Explicar els fets de manera precisa i documentada constitueix la motivació d'aquest text d'ampliació de la conferència a l'Ateneu Arenyenc del dia 2 de

maig de 2014. La meua proposta és analitzar aquestes qüestions que ens preocupen distingint la radiografia dels fets, de la interpretació dels mateixos i, també, de les valoracions que puguem fer d'aquests fets.

2.- La independència és un projecte de naturalesa política per damunt dels fets econòmics però que requereix una economia viable. Què és allò de l'economia catalana que es capgira amb la independència política ?

Crec imprescindible insistir en que malgrat la importància de la qüestió econòmica, la independència d'un país, Catalunya en el nostre cas, és un projecte de naturalesa clarament política que només pot ser adequadament valorat amb criteris polítics. És a dir, allò que és rellevant de debò és que una majoria suficient de catalans decideixi democràticament si és o no preferible bastir un Estat propi, en lloc de continuar formant part del marc polític espanyol. Dit això i reconeixent aquesta dimensió fonamentalment política de la independència, entenc que és imprescindible analitzar les implicacions econòmiques que pot tenir un projecte de tanta transcendència per al futur dels catalans.

Ara l'economia catalana desenvolupa la seva activitat en el marc polític i jurídic de l'Estat espanyol, un Estat membre de la Unió Europea. El propi fet polític de la independència, sigui o no Catalunya membre de la Unió Europea, capgira de manera substantiva la situació institucional de l'economia catalana. En diversos articles i conferències he assenyalat que en una Catalunya considerada un nou Estat polític apareixen dues realitats de gran impacte sobre l'economia catalana. La primera realitat és que en el nou Estat independent l'economia catalana recupera una part de la seva riquesa, ara en forma de dèficit fiscal. I la segona realitat és que el nou Estat català pot fer una política adient a les necessitats de l'economia i la societat catalana.

En el nou Estat català la primera cosa que s'esdevé és que desapareix el dèficit fiscal. I alhora que desapareix el dèficit fiscal apareixen nous costos relacionats amb una estructura política d'Estat, costos d'Estat que ara suporta l'Estat espanyol. I permetin-me una petita digressió: la independència ens dona una

nova oportunitat per establir estructures d'Estat en forma d'administració pública que siguin veritablement estructures austeres i eficients.

Tal com deia, és evident que en el nou Estat català deixa de tenir sentit parlar de dèficit fiscal ja que aquesta noció mesura la diferència entre els impostos pagats pels catalans a l'Estat espanyol i que no retornen sota cap concepte a Catalunya. Amb la independència política s'ha tallat, doncs, el nus gordià del dèficit fiscal i no hi ha relació fiscal amb l'Estat espanyol, com no n'hi ha amb l'Estat portuguès o l'Estat francès. Parlo de dèficit fiscal i no pas de dèficit pressupostari, i parlo només de relació fiscal, ja que certament i per fortuna, hi ha una intensa relació productiva, comercial, financera i de serveis entre el Regne d'Espanya i la Catalunya independent fora d'Espanya.

La segona gran diferència respecte a la situació actual és que el nou estat independent pot fer una política econòmica pròpia, una política adient a les necessitats específiques de l'economia catalana. Són el Parlament i el govern català i no pas els espanyols, els qui tenen plenes competències sobre la política econòmica i financera a aplicar en benefici del creixement de l'economia catalana.

Al meu entendre poder fer una política econòmica de caràcter propi, en l'àmbit fiscal, laboral, agrari, industrial, financer, mediambiental, etc, és l'argument fort a favor de la independència política des del punt de vista econòmic. Un argument fort que es complementa amb el nou escenari d'eliminació del dèficit fiscal amb l'Estat espanyol, a partir de la independència. En una Catalunya independent, si fem bé les coses, repeteixo si fem bé les coses, les nostres possibilitats de millora econòmica i de benestar social són molt més clares i superiors a les que puguem tenir en tant que membres de l'Estat espanyol en qualsevol de les modalitats polítiques, reals o possibles. Ni el model autonomista descentralitzat amb pacte fiscal en la línia del concert econòmic; ni el federalisme simètric o el federalisme asimètric; ni el model confederal, poden competir en eficàcia econòmica respecte a l'Estat independent català en el marc de la Unió Europea, o fora de la Unió Europea i dins l'Espai Econòmic Europeu.

En el supòsit d'una Catalunya independent no membre de la Unió Europea també tindrem més camp per córrer del que ara disposem, ja que disposarem de capacitat pròpia i exclusiva per establir les polítiques econòmiques que ens convingui aplicar. No podrem fer com Noruega o Suïssa, que no són membres de la Unió Europea ni tenen l'euro perquè nosaltres, amb tota probabilitat, sí tindrem l'euro per moneda oficial, però són molts els àmbits econòmics en els quals podrem actuar respectant les regles del joc de l'economia oberta de mercat. Àmbits que ara estableix el govern espanyol i la Unió Europea i no pas la Generalitat de Catalunya ni el Parlament català. Fins i tot en el cas d'un estat espanyol plurinacional, aquest tindria les mateixes dificultats que tenen els Estats unitaris grans: decidir polítiques econòmiques massa uniformes per a tot el territori.

En el supòsit de voler aprofundir més en aquesta qüestió respecte a què passa amb l'economia catalana en un Estat independent veure el meu article publicat a la Revista de la Fundació Relleu número 114-115, octubre 2012-març 2013 de títol: L' economia catalana en el marc polític de la independència. I pel supòsit d'una Catalunya independent no membre de la Unió Europea veure a Relleu número 116-117, gener 2014-juny 2014 l'article: L economia catalana en un Estat independent no membre de la Unió Europea. A la meua pagina web: www.miquelrubiolatorrent.cat hi ha publicats aquests dos articles i diversos Documents de Treball sobre la qüestió, així com també aquest document i la conferència a l'Ateneu Arenyenc.

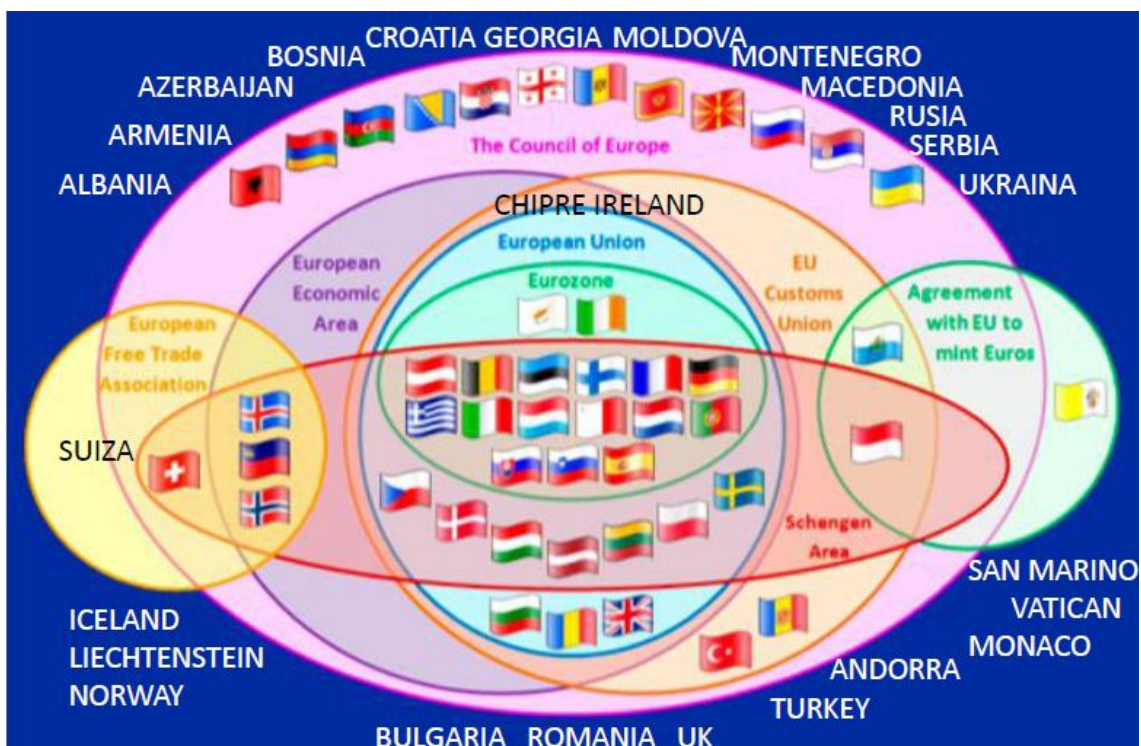
3.- Una radiografia de l' Europa econòmica on a més de la Unió Europea hi ha altres institucions econòmiques amb pes institucional i polític significatiu.

Ara fa un any i mig, sis catedràtics catalans amb reconegut prestigi a les universitats americanes i europees de més anomenada, agrupats en el Col·lectiu Wilson, varen publicar a la seva pàgina web (www.wilson.cat) un comunicat conjunt de títol: "Europa, Europa" (13 de novembre de 2012) (veure Nota 3). En aquest article assenyalaven que l'expressió "sortir d'Europa" en

realitat no vol dir res ja que Europa la conformen diverses institucions polítiques i econòmiques, a més de la Unió Europea.

En efecte, a Europa hi ha diversos espais econòmics i hi són vigents múltiples acords amb dimensió política i econòmica. D'aquests diversos espais econòmics i institucions en podem destacar sis: La Unió Europea (UE), la Unió Econòmica i Monetària (l'Eurozona), l'Associació Europea de Lliure Comerç (EFTA), l'Espai Econòmic Europeu (EEE), l'Espai Schengen, i el Consell d'Europa.

La Unió Europea (UE) és una associació política d'Estats que compta amb un mercat econòmic únic i integrat i, alhora, amb institucions polítiques comunes com ara el Parlament Europeu, la Comissió Europea i el Consell Europeu (no confondre amb el Consell d'Europa). Actualment la Unió Europea està conformada per 28 Estats després de la recent incorporació de Croàcia el passat dia 1 de juliol de 2013. Per formar part de la Unió Europea cal la unanimitat de tots els Estats membres. Hi ha països europeus amb economies remarcables per la seva productivitat i que són una referència per a Catalunya, com ara Noruega o Suïssa que no són membres de la Unió Europea.

Pel que fa a la Unió Econòmica i Monetària (UEM), l'eurozona, dels vint-i-vuit països que componen la Unió Europea, només divuit són a l'eurozona i tenen l'euro per moneda oficial i única. Onze estats de la Unió Europea tenen encara una moneda pròpia que no és l'euro i hi ha un calendari d'adaptació a l'euro de les economies d'alguns d'aquests països. Hi ha països amb economies potents que no són a l'Eurozona, no tenen l'euro com moneda i no volen disposar d'aquesta moneda com a oficial. Entre aquests, destaquen Gran Bretanya, Dinamarca i Suècia.

L'Associació Europea de Lliure Comerç (en anglès EFTA, European Free Trade Association) la formen actualment quatre països: Islàndia, Noruega, Suïssa i Liechtenstein.

L'Espai Econòmic Europeu (EEE), és un mercat comú format pel països membres de la Unió Europea més els de la EFTA, menys Suïssa que no es membre. Per formar part de l'EEE només cal una majoria qualificada, és a dir el vot favorable de dinou dels vint-i-vuit països membres de la UE.

L'espai Schengen – anomenat així pel fet que els acords es varen signar a la petita vila luxemburguesa d'aquest nom - està format per un total de vint-i-sis membres; vint-i-dos de la Unió Europea, més els quatre de la EFTA

(Liechtenstein, Suïssa, Noruega i Islàndia). No en són membres Croàcia, Bulgària, Romania, Xipre, Gran Bretanya i Irlanda. Aquest espai Schengen engloba actualment més de 400 milions de persones en una superfície de 4.312.099 Km2. Les normes de l'espai Schengen impliquen l'eliminació dels controls a les fronteres internes i el seu reforçament a les fronteres exteriors; l'establiment d'una política comuna sobre l'estada temporal de les persones; i la col·laboració transfronterera policial i judicial.

PAÏSOS MEMBRES DE LA UE QUE FORMEN PART DE L' ESPAI SCHENGEN

1995: Alemanya, Bèlgica, Espanya, França, Luxemburg, Països Baixos i Portugal

1997: Àustria i Itàlia

2000: Grècia

2001: Dinamarca, Finlàndia i Suècia

2007: Eslovàquia, Eslovènia, Estònia, Hongria, Letònia, Lituània, Malta, Polònia i la República Txeca

PAÏSOS NO MEMBRES DE LA UE QUE FORMEN PART DE L' ESPAI SCHENGEN

2001: Islandia i Noruega

2008: Suïssa

2011: Liechtenstein

PAÏSOS MEMBRES DE LA UE EN PROCES D' ADHESIÓ A L' ESPAI SCHENGEN

Bulgària, Rumania i Croàcia.

PAÏSOS MEMBRES DE LA UE QUE NO FORMEN PART DE L' ESPAI SCHENGEN

Xipre, Irlanda i el Regne Unit

El Consell d' Europa es una organització internacional establerta pel Tractat de Londres de 1945 que engloba quaranta-set països europeus. La seu és a Estrasburg. L'Estat del Vaticà, el Regne Unit, els Estats Units d'Amèrica, Canadà, Japó i Mèxic, són Estats observadors.

Com bé diuen els membres del Col·lectiu Wilson, la consideració dels espais europeus esmentats permet constatar que els diversos països d'Europa formen part de diferents grups. Així, per exemple, Espanya pertany a la Unió Europea i a L'Eurozona, a l'EEE i l'espai Schengen. Suïssa forma part de l'EFTA i de l'espai Schengen, però no pas de l'Eurozona ni de la Unió Europea. El Regne Unit forma part de la Unió Europea, de l'EEE però no de l'Eurozona ni de l'espai Schengen.

Hi ha vuit països que són una referència per a Catalunya per la seva dimensió geogràfica, nombre d'habitants i paràmetres de riquesa i benestar social. Aquests països són: Àustria, Bèlgica, Holanda, Suïssa, Suècia, Dinamarca, Noruega i Finlàndia. I d'acord amb l'anàlisi que he fet podem remarcar que d'aquests vuit països, sis són membres de la Unió Europea i dos, Noruega i Suïssa no en són. I dels sis membres que pertanyen a la Unió Europea dos d'ells, Dinamarca i Suècia, no són membres de la zona euro. És a dir, dels vuit països de referència només quatre -Àustria, Bèlgica, Holanda i Finlàndia - pertanyen alhora a la Eurozona i a la Unió Europea. Menys Suïssa, els altres set països esmentats són membres de l'Espai Econòmic Europeu, espai al qual podria participar el nou Estat català, pel fet de coincidir els interessos econòmics i financers de tots els protagonistes, inclosa una Espanya sense Catalunya.

Aquesta introducció a la dimensió econòmica del que anomenem Europa serveix per poder formular millor la pregunta següent: quan hom diu que haurem de "sortir d'Europa" si som un Estat independent, a que és refereixen exactament aquestes veus: a la Unió Europea?; a l'Eurozona?; a l'Espai Econòmic Europeu?; a l'Associació Europea de Lliure Comerç?; a l'Espai Schengen?, al Consell d'Europa?.

L'anàlisi de les diverses institucions europees permet una primera conclusió: la viabilitat econòmica dels països europeus pot esdevenir-se dins o fora de la Unió Europea, a la EFTA o a l'Espai Econòmic Europeu.

4.- Una interpretació de la importància del pes de l'economia catalana per a Europa i la impossibilitat de deixar Catalunya independent sense llibertat de transit de persones, mercaderies, serveis i capitals.

Catalunya té una economia productiva i consumidora comparable a molts dels països destacats d'Europa amb una grandària similar.

Catalunya, juntament amb altres regions europees com ara Roine-Alps (França), Llombardia (Itàlia) i Baden-Württemberg (Alemanya), forma part del

nucli productiu més rellevant de la Unió Europea. Catalunya té un PIB per sobre de la mitjana europea i té una indústria potent i exportadora (el 26% de les exportacions d'Espanya).

Catalunya és un dels nuclis forts de l'Eurosunbelt, la regió econòmica que va des de València fins a Lió. Aquesta megaregió és la número setze del planeta amb 25 milions d'habitants i la onzena del món en producció econòmica, 610.000 milions d'euros l'any 2009. Totes les sèries estadístiques disponibles mostren que hi ha una gran quantitat d'intercanvis econòmics molt potents entre Catalunya i el Sud de França fins a Lió i com l'anomenada Euroregió de l'Arc Mediterrani (EURAM) integrada pel Principat de Catalunya, les Illes Balears i el País Valencià és la part més important d'aquesta megaregió.

Catalunya és reconeguda com a primera posició ("hub") logística per a Espanya i el sud d'Europa i, alhora, és una potència turística europea. Catalunya és la principal destinació de turisme estranger de l'Estat espanyol, amb més del 25% del total de turistes. Posar barreres a la lliure circulació de turistes és una aberració econòmica que perjudica tothom; per tant aquestes barreres no existiran. El turisme aporta el 12% del PIB i de l'ocupació total de Catalunya.

.... i té un major potencial econòmic que no pas l'eix transpirinenc

- ▶ La **Mega regió Eurosunbelt**, Barcelona-Lió, genera un PIB d'un bilió d'euros (gairebé com el PIB espanyol).
- ▶ Comprèn una població de **25 milions d'habitants**.
- ▶ És una **potència industrial i turística mundial**.

Barcelona és dins la llista del “Top 5 European Cities” i fou reconeguda recentment com la primera ciutat del sud d'Europa amb potencial econòmic de futur (FDI Cities and Regions of the Future 2012/2013” (publicat pel Financial Times).

Per a una anàlisi de les relacions entre l'economia catalana i l'economia europea val la pena considerar les opinions de tres economistes membres de la Sectorial d'Economia de l'Assemblea Nacional Catalana, Oriol Martínez Alòs-Moner, Miquel Puig Raposo i David Ros Serra, opinions que varen exposar a la seva conferència “Perspectives de Catalunya en el marc de la Unió Europea”, duta a terme a l'Aula Europa, a la seu de les institucions europees a Barcelona, el mes d'octubre de 2013.

Aquests economistes han argumentat per què l'economia catalana no pot ser forçada a l'aïllament mitjançant barreres aranzelàries i, alhora, han apuntat la conveniència i necessitat d'un potencial Estat català membre de la Unió Europea, o de l'EFTA o de l'Espai Econòmic Europeu.

Les raons exposades per aquests economistes són:

Primera.- Catalunya és la principal via de sortida d'Espanya cap a Europa. Si Catalunya no formés part de l'Espai Econòmic Europeu (EEE) les mercaderies espanyoles que volguessin sortir cap al nord passant per Catalunya, per la Jonquera i Portbou, haurien de pagar aranzels. El mateix passaria amb les mercaderies que altres països de l'EEE volguessin exportar cap a Espanya. Això suposaria un greu perjudici per a tots ells, Espanya inclosa. L'alternativa a la Jonquera i Portbou seria Irún, però no té capacitat per a absorbir tot el tràfic i representaria un cost afegit enorme per als productes provinents de la major part d'Espanya. Pel que fa al pretès Corredor Central que requereix un túnel al Pirineu aragonès, el cost estimat es de 6.000 M€ i podria estar acabat al voltant del 2030. A més el túnel desembocaria lluny dels principals eixos francesos de comunicació: carreteres, autopistes i ferrocarrils.

Així, doncs, només cal mirar els mapes de carreteres, ferrocarrils i ports marítims per adonar-se que Espanya no por tenir aranzels amb Catalunya, i a la inversa, perquè això implica barreres amb Europa i amb el comerç mundial.

Espanya
Xarxa de Carreteres

França
Xarxa de Carreteres

Corredor central ?
Però si no hi connecta cap autopista ni ferrocarril francès!

Segona.- Catalunya és el principal mercat de les empreses espanyoles. Nosaltres constituïm un mercat molt important per a les empreses espanyoles, ja que som el país europeu més proper geogràficament i amb forts lligams econòmics que faciliten la penetració de productes espanyols en el mercat català i europeu. Així, doncs, si Catalunya quedés fora de l'Espai Econòmic Europeu i els productes espanyols haguessin de pagar aranzels, les empreses espanyoles veurien greument perjudicada la seva exportació al mercat català i europeu.

Tercera.- Moltes empreses espanyoles tenen plantes a Catalunya i si hi haguessin aranzels no podrien moure lliurement les produccions entre elles. Un exemple és REPSOL que té una refineria a Tarragona. Com és sabut, el petroli arriba per mar al port de Tarragona i el producte final, la benzina, es distribueix via camió cisterna a la resta d'Espanya. Si el comerç entre la Catalunya Estat i El Regne d'Espanya es dificultés, la primera perjudicada seria l'empresa REPSOL i també les benzineres i els usuaris espanyols i catalans.

Quarta.- Les multinacionals instal·lades a Catalunya tindrien dificultats per exportar a la resta de països de l'Espai Econòmic Europeu. A Catalunya hi ha instal·lades més de 5.300 empreses multinacionals, de les quals 3.381 (un 63%) tenen més del 50% del capital en mans estrangeres. Aquestes multinacionals no estan aquí per a abastir el mercat català, sinó per a subministrar els seus productes a tot l'Espai Econòmic Europeu, Espanya inclosa. La imposició d'aranzels a les exportacions catalanes toparia amb els interessos de totes aquestes multinacionals. I aquests interessos són molt poderosos. Pensem en empreses com ara: Volkswagen-Seat (Alemanya), Renault-Nissan(França - Japó)), BASF (Alemanya), Solvay (Bèlgica), Novartis (Suïssa).

L'obstaculització de les exportacions catalanes a la Unió Europea les perjudicaria d'una manera gravíssima sense beneficiar significativament ningú. A tall d'exemple: el 90% de la producció de Novartis, empresa del sector farmacèutic, i més del 75% de la producció de les plantes de Seat-Volkswagen a Martorell i de Nissan a Barcelona, es destinen a l'exportació.

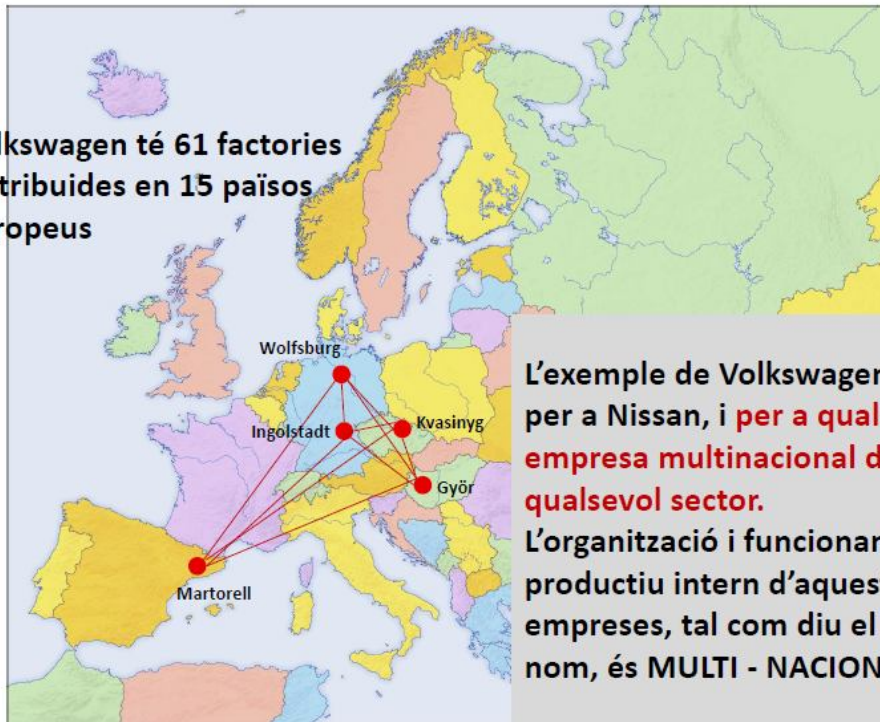
Cinquena.- La plantes de les multinacionals ubicades a Catalunya formen part de la xarxa tecnoindustrial europea. Aquesta xarxa connecta les diferents fàbriques de cada multinacional als diversos països europeus. Si Catalunya sortís de l'Espai Econòmic Europeu i els productes interindustrials haguessin de pagar aranzels per entrar o sortir de Catalunya, es trencaria aquesta xarxa, amb gravíssims perjudicis per a les multinacionals europees.

Els economistes esmentats, Puig, Alós-Moner i Ros posen com a exemple els automòbils Audi Q3. Aquest model que es fabrica a la planta de Seat a Martorell comparteix la logística mecànica amb altres models de Volkswagen (concretament el Golf, l'Audi A3 i l'Skoda Yeti) que es produeixen en altres factories del grup: a les fàbriques de Wolfsburg i Ingolstadt (Alemanya), a Győr (Hongria) i a Kvasiny (a la República Txeca).

És a dir, la xarxa de proveïdors, escampats per tot Europa, subministren a les diverses factories que produeixen aquests vehicles. Volkswagen, per exemple,

té 61 factories distribuïdes en 15 països europeus. L'exemple de Volkswagen serveix per a Nissan, i per a diverses empreses multinacionals de qualsevol sector. L'organització i funcionament productiu intern d'aquestes empreses, tal com diu el seu nom, és ser "multi-nacional".

Volkswagen té 61 factories distribuïdes en 15 països europeus

L'exemple de Volkswagen serveix per a Nissan, i per a qualsevol empresa multinacional de qualsevol sector.

L'organització i funcionament productiu intern d'aquestes empreses, tal com diu el seu nom, és MULTI - NACIONAL.

Sisena.- Catalunya és un mercat important per als països de l'Espai Econòmic Europeu. A l'any 2011 Catalunya va importar béns de l'exterior per import de 70.849 milions d'euros. Òbviament, la major part d'aquestes importacions provenien de l'Espai Econòmic Europeu. Si s'establissin aranzels, totes aquestes vendes dels països europeus a Catalunya perillarien al perdre competitivitat enfront dels productes asiàtics i nord-americans.

Setena.- Catalunya és un espai econòmic atractiu per a les inversions productives i financeres internacionals. I és important remarcar que, a data d'avui, el procés cap a la independència de caràcter absolutament pacífic no ha frenat de cap manera la inversió a Catalunya.

5.- Una primera valoració de les radiografies de les institucions econòmiques europees i de la connexió i importància de l'economia catalana amb l' Espai Econòmic Europeu.

Els quinze signants de l'article de La Vanguardia, "Independència, Euro i Unió Europea", els sis membres del Col·lectiu Wilson en el seu comunicat conjunt "Europa, Europa", els economistes agrupats a l' Assemblea Nacional Catalana (www.economistes.assemblea.cat), i una molt llarga llista d'economistes convocats per l'enquesta del Col·legi d' Economistes de Catalunya, coincideixen en assenyalar que els interessos econòmics de la Catalunya independent, els d'Espanya sense Catalunya, els dels Estats membres de la Unió Europea i els dels Estats Europeus no membres de la Unió, són interessos que van en la mateixa direcció pel que fa a l'economia productiva.

En una Catalunya independent, membre o no de la Unió Europea, no interessa a ningú imposar aranzels i altres restriccions als moviments de persones, productes, mercaderies, béns, serveis i capitals entre Catalunya, Espanya i Europa, si hom no vol sofrir perjudicis mutus, irracionals i innecessaris.

Les barreres aranzelàries són, doncs, una hipòtesi irreal, merament especulativa. No és de cap manera una necessitat, una conseqüència de la independència. A la Catalunya independent, dins o fora de la Unió Europea, no tindria cap sentit que hi haguessin restriccions que afectessin a la llibertat de persones, mercaderies i capitals imposades des d'Espanya, des d'Europa o des de la pròpia Catalunya.

En base a l'anàlisi que hem fet fins ara es pot dir de manera taxativa que l'únic escenari raonable en la hipòtesi d'una Catalunya independent és el manteniment de les condicions econòmiques actuals: és a dir, la lliure circulació de béns, serveis, capitals i persones entre els països membres de la Unió Europea, l'EFTA i l'Espai Econòmic Europeu. Aquesta opinió la subscriuen també, com he dit, economistes no partidaris de la independència política.

La relació productiva de l'economia catalana amb Europa no s'acaba, doncs, pel fet d'una hipotètica no admissió d'una Catalunya independent a la Unió Europea. Una Catalunya independent pot accedir al mercat únic fins i tot no essent membre de la Unió Europea. No hi ha obstacles jurídics, ni polítics ni econòmics a una Catalunya independent membre de l'Espai Econòmic Europeu. En resum, Catalunya independent no membre de la Unió Europea estaria exactament en la mateixa situació que actualment estan Noruega, Islàndia i Liechtenstein i, fins i tot, Suïssa.

A més, és important remarcar, com analitzarem més endavant, que en el cas d'un nou Estat català no membre de la Unió Europea es podrà signar amb la Unió Europea un tractat econòmic bilateral que no ha de ser aprovat per unanimitat en el Consell Europeu, consell format pels caps d'estat i de govern. Els articles 207, 2017 i 218 del Tractat Fundacional de la Unió Europea estableixen que aquests acords es poden aprovar per majoria qualificada.

Kosovo és un Estat independent no reconegut per cinc membres de la UE: Gràcia, Xipre, Eslovàquia, Romania i Espanya. Tanmateix la UE amb 23 vots a favor ha iniciat negociacions per arribar, el més aviat possible, a un acord bilateral d'estabilització associació. Aquest acord obriria les portes a una futura integració de Kosovo a la UE.

A tall de primera valoració anotem dues afirmacions complementàries entre sí: hi ha vida econòmica més enllà del marc legal estricte de la Unió Europea, primera afirmació; i, segona tesi, Catalunya serà membre de l'Espai Econòmic Europeu per mèrits propis referits a la seva capacitat econòmica i financera i, sobretot, sobretot, per interès de les economies europees implicades, entre elles l'espanyola.

6 .- La qüestió del deute públic espanyol i la seva relació amb la independència política de Catalunya. Els perills al moment de la negociació política.

Un dels passius més pesants que té el Regne d'Espanya i que voldrà traspasar en una part significativa a la Catalunya independent serà, sens dubte, l'endeutament estatal contret. El PIB espanyol no creix prou i l'endeutament augmenta fins al punt que pot arribar a suposar al voltant del 100% del PIB a finals d'enguany. A aquest PIB espanyol hi contribueix Catalunya amb gairebé un 20%, de manera que una Catalunya independent comportarà una disminució significativa del PIB espanyol de l'ordre d'uns 210.000 M €. Si la Catalunya independent no es queda una part substancial d'aquest endeutament del Regne d'Espanya, el percentatge de deute sobre el PIB espanyol serà un dels més alts del món; de l'ordre del 125% i amb tendència a créixer sense aturador.

En aquest tema del repartiment de les càrregues de l'endeutament financer, l'Estat espanyol tindrà en la Unió Europea un formidable aliat. Els creditors europeus d'Espanya mobilitzaran els seus respectius estats per tractar d'evitar que una secessió política de Catalunya posi en perill la recuperació del seus crèdits. Allò que molt probablement voldran aquests creditors és que Catalunya independent es quedi un mínim del 20% del deute espanyol, ja que l'economia espanyola sense l'economia catalana, només amb un gran esforç podria suportar la totalitat actual de l'endeutament del Regne d'Espanya.

Espanya i la Unió Europea saben que l'economia catalana amb un endeutament actual del 52% sobre el PIB pot "sobre carregar-se" amb una part del deute espanyol i continuar essent una economia prou solvent (fins a una 100% del PIB). L'economia espanyola, en canvi, sense l'economia catalana difícilment pot suportar la totalitat actual de l'endeutament del Regne d'Espanya i això posa en perill l'estabilitat de la pròpia zona euro.

Sovint hom pregunta quina seria la part de l'endeutament de l'Estat espanyol que la Catalunya independent hauria d'assumir en justícia i quina no ens

correspon de cap manera. Aquest és una bona pregunta que no té una resposta clara.

El criteri establert a la convenció de Viena del 1983 sobre deutes de l'estat estableix, en primer lloc, que aquests deutes estatals són els contrets amb subjectes de dret internacional i no pas amb particulars. En segon lloc, estableix el criteri que els deutes de l'estat predecessor passen a l'estat successor en una proporció "equitativa". I entén per proporció equitativa els béns, drets i interessos que passen a l'estat successor en relació amb el deute de l'estat. Segons la convenció de Viena el criteri de repartiment no seria el PIB (en el nostre cas el 19%), ni la població (16%), sinó la proporció de bens, drets i interessos que passen a Catalunya. Els bens que passarien a Catalunya serien els bens immobles (edificis, infraestructures) situats al territori de Catalunya, els bens mobles vinculats i els bens mobles i immobles situats fora de Catalunya " en una proporció equitativa". Assumint que solament passarien a Catalunya els bens situats a Catalunya, el criteri de repartiment que s'adequaria millor als criteris a la convenció de Viena de 1983 seria el percentatge d'inversions executades aquests darrers anys. (veure Vicenç Aparicio, Vilaweb ,30 de setembre 2013 i Albert Pont , capítol 1 del llibre "Addendum" L'endemà de la independència, Viena Edicions, 2013).

Malauradament aquests criteris de la Convenció de Viena de 1983 no estan aprovats i serà la negociació política qui fixarà els criteris de repartiment del deute. Si la Unió Europea ofereix a la Catalunya independent un estatus jurídic de membre de ple dret de forma immediata o diferida en el curt termini- dos escenaris que considerem més endavant- tindria més força per pressionar a Catalunya respecte a assumir de l'ordre del 20 % de l'endeutament públic espanyol.

Aquest força és reduïx significament si la proposta és una Catalunya independent no membre de la Unió Europea només amb l'euro com a moneda oficial. La Unió Europea i nosaltres sabem que no podem arrancar la independència sense l'euro com a moneda oficial i única ja que en la transició

no podrem tenir una moneda pròpia. Aquesta qüestió serà analitzada a l'apartat quinzè d'aquest document.

El rovell de tot plegat dependrà de la resolució de diversos escenaris polítics: el d'una Catalunya independent no membre de la Unió Europea; o be d'una Catalunya membre de facto però no de fet; o be membres de ple dret de manera immediata. El moment clau serà la negociació política iniciada l'endemà del referèndum positiu o de la declaració unilateral i fins al moment d'aprovació de la nova Constitució catalana.

En diverses ocasions he manifestat que quan els catalans hem negociat els tres darrers estatuts d'Autonomia amb l'Estat espanyol, el 1932, el 1979 i el 2006, hem comès el mateix greu error de base. Hem volgut obtenir les màximes competències per a la Generalitat i no hem pogut posar alhora en el mateix pla de la negociació el tema dels diners a rebre per finançar-nos adequadament. Com que la batalla per aconseguir competències és molt i molt dura, sempre hem deixat per al final de la negociació el tema del finançament de la Generalitat. I per no perdre les competències adquirides, en el darrer moment, hem cedit en el tema del finançament. El dilema era dramàtic i ara és fàcil dir allò que calia haver fet: amb aquest finançament no agafarem les competències que tant volem adquirir.

És molt probable que els representants de l'Estat espanyol plantegin un dilema també tràgic als interlocutors catalans del nou Estat independent, però a l'inrevés pel que fa a les presses dels uns i dels altres. Els del govern de Madrid, en el moment de no retorn final de la independència política de Catalunya, voldran aconseguir un acord que concreti el màxim de passius i d'obligacions financeres per a Catalunya i oferiran el mínim d'actius i d'ingressos per a Catalunya. Si considerem que el preu de la independència s'ho val i per això ens carreguem de deutes i passius massa elevats, farem molt feixuga la nostra arrencada econòmica al moment de la independència.

Hem de capgirar d'arrel els termes històrics de la negociació. Abans l'Estat espanyol deixava per al final de la negociació la qüestió dels diners i del

finançament de la Generalitat, i nosaltres ho acceptàvem per salvar les competències estatutàries tant costosament adquirides. Ara l'Estat espanyol, a partir de la constatació del fet irreversible de l'emancipació política de Catalunya, tindrà molta pressa per guanyar la partida de més passius per a nosaltres i més actius també per a ells. Doncs bé, ara nosaltres no hem de tenir cap pressa en aquesta qüestió dels actius i passius malgrat que cerquem recuperar la independència política perduda des del 1714.

7.-El dèficit fiscal de Catalunya amb la Unió Europea.

Pel que fa a la relació fiscal amb la Unió Europea, si Catalunya fos un nou Estat membre hauria de contribuir a finançar el pressupost comunitari i, alhora, es beneficiaria de les polítiques de despesa comunitàries.

De fet, actualment Catalunya ja té aquestes relacions pressupostàries amb la Unió Europea, tot i que no són relacions directes sinó que s'articulen a través del govern central. Com diu la professora Marta Espasa en un article al diari ARA de data 23 de setembre de 2013 de títol; "Catalunya: contribuent neta a la UE", "els efectes del pressupost de la Unió Europea sobre Catalunya són conseqüència de la conjugació del sistema de finançament i de les polítiques de despesa. Així, Catalunya contribueix a finançar el pressupost comunitari en la mesura que suporta els diferents ingressos comunitaris, i per altre banda, rep recursos procedents de la Unió Europea ja que es beneficia de les diverses polítiques comunitàries".

Segons un estudi del Departament d'Economia i Coneixement de la Generalitat de Catalunya, publicat el mes de setembre de 2013, des de l'entrada d'Espanya a la Comunitat Econòmica Europea l'any 1986, Catalunya ha fet aportacions netes positives a la Unió Europea. És a dir, els ingressos comunitaris derivats de les aportacions dels ciutadans catalans han superat les despeses que la Unió Europea ha destinat a Catalunya. Espanya, en canvi és receptora neta de recursos europeus.

En el període de 20 anys, 1986-2006, Catalunya ha enregistrat un dèficit fiscal amb la Unió Europea de 5.787 milions d'euros. En el període dels 7 darrers anys, 2007-2013, les estimacions apunten a un dèficit de 9.488 M€. Així, doncs, Catalunya ha fet aportacions netes per valor de 15.272 M€ en els 27 anys de pertinença a la Unió Europea.

Analitzant les estadístiques publicades per la Generalitat es pot constatar que entre 1986 i 2006, 20 anys, per cada euro que Catalunya ha aportat a la Unió Europea, només li han retornat 0,59 cèntims d'euro. Els 41 cèntims restants s'han distribuït entre altres territoris receptors nets de la Unió. En el mateix període, Espanya ha rebut 1,64 euros per cada euro aportat, és a dir, s'ha beneficiat de 64 cèntims addicionals procedents d'altres territoris. Catalunya genera al voltant del 18,5% dels recursos que Espanya aporta a la Unió Europea, però a l'hora de repartir, només rep el 6,4% dels fons europeus.

Les dades d'aquest estudi indiquen, també, que el saldo fiscal de Catalunya amb la Unió Europea en el període 2007-2013, segons càlculs provisionals, podria registrar un dèficit anual de 1.355 milions d'euros, un 0,69 % del PIB de Catalunya. És a dir, pel període 2007-2013, per cada euro aportat per Catalunya, aquesta només s'hauria beneficiat de 30 cèntims, mentre que els altres 70 cèntims es destinaran a altres territoris.

Com diu la professora Marta Espasa a l'article esmentat "Catalunya: contribuent net a la UE", són tres les causes que expliquen aquest dèficit fiscal:

- Com que Catalunya és una regió rica dins l'estat espanyol, suporta en més quantitat la part espanyola als ingressos comunitaris.
- Com que Catalunya presenta un nivell de renda per càpita superior a la mitjana comunitària, això comporta que estigui exclosa de ser regió objectiu prioritari dels fons estructurals.
- Com que l'agricultura, la ramaderia i la pesca pesen poc en l'estructura productiva catalana i la seva especialització agrícola és en conreus mediterranis, els recursos comunitaris provinents de la política agrària comuna, la PAC, no són gaire elevats.

És important remarcar que aquest dèficit fiscal de Catalunya amb la Unió Europea està inclòs, en línies generals, en el càlcul del dèficit fiscal de Catalunya amb Espanya, de l'ordre del 8% del PIB. És a dir als 16.000 milions anuals de dèficit fiscal amb Espanya no caldria sumar-hi els 1.355 milions de dèficit fiscal amb la Unió Europea. El Departament d'Economia està aprofundint en l'anàlisi de tots els programes comunitaris a Catalunya i ajustar si s'escau la xifra de dèficit considerada per l'estat espanyol pel que fa a les despeses de la Unió Europea a Catalunya.

La conclusió més important que ens convé retenir i que és evident per sí mateixa és que si la Catalunya independent no és membre de la Unió Europea no tindrà cap relació fiscal amb el pressupost d'ingressos i despeses d'aquesta institució i, per tant, no experimentarà un dèficit fiscal. Per a la Unió Europea la xifra de 1.355 milions d'euros anuals no és significativa. Sí ho és en canvi, per a Catalunya.

En el cas que el nou Estat català fos membre de la Unió Europea seria un estat independent similar en termes de població i renda a països com Dinamarca, Suècia, Finlàndia o Àustria, tots ells països que aporten més fons que no pas reben de la Unió Europea. Si Catalunya no es membre de la Unió Europea i es membre de l'Espai Econòmic Europeu, haurà de fer una aportació fiscal positiva, si be de menor quantia respecte a l'actual contribució neta a la Unió Europea a través d'Espanya.

8.- Catalunya independent i la Unió Europea: un trencaclosques jurídic i un desafiament polític de primera magnitud.

Malgrat la característica indiscutible d'una Catalunya europea des de tots els punts de vista històric, cultural, econòmic, polític i social, no és possible saber en l'àmbit jurídic i polític, què passarà amb exactitud en l'encaix d'una Catalunya independent a la Unió Europea. No hi ha cap precedent d'una secessió d'un territori d'un estat que ara formi part de la Unió Europea. I tampoc no hi ha cap norma de dret europeu ni de dret internacional que estableixi què s'esdevé quan una part d'un Estat membre s'independitza. Els Tractats no diuen res sobre els processos d'ampliació interna pel fet que això no s'ha previst, de moment no s'ha produït mai i, a més, té un caràcter excepcional. Res està escrit sobre la sortida d'un territori de la Unió Europea que s'autodetermina democràticament d'un altre territori que també és membre de la Unió Europea.

Afirmar que no hi ha mecanisme jurídic establert per a la secessió d'una part d'un Estat membre, ha de causar sorpresa a les persones que recordin les afirmacions contundents i taxatives expressades des del mes de setembre de 2013 per representants qualificats de la Unió Europea.

El portaveu del Parlament Europeu, el català Jaume Duch va dir : “ si vostè se'n va d'un estat, automàticament se'n va de la Unió Europea. Després la qüestió és com torna a la Unió Europea. Per tornar a entrar a la Unió Europea, vostè – diu Duch – cal que compti amb el vot favorable de tots els estats membres”. Francesc Granell, també català, catedràtic d'Organització Econòmica Internacional a la Universitat de Barcelona i director general honorari de la Comissió Europea va dir el mateix dia: “Catalunya independent abans d'entrar a la Unió Europea – d' on haurà estat expulsada automàticament-, haurà de superar el reconeixement de les Nacions Unides com estat independent, un tràmit que no serà fàcil perquè tant el Estats Units d'Amèrica com França vetaran el reconeixement de Catalunya com a membre de les Nacions Unides”. A aquestes paraules hi podem afegir les pronunciades a l'any 2012 i 2013 per alts comissaris europeus.

Les hemeroteques permeten rellegir les opinions de determinats personatges de la Unió Europea. Així: Joaquín Almunia, vicepresident de la Comissió va dir el dia 22/10/ 2012: “ No és honest dir de manera taxativa que una Catalunya independent quedaria fora de la Unió Europea. El Regne Unit ha donat una lliçó de democràcia a l'Estat espanyol en l'acord pel referèndum d'Escòcia”. El dia 4/11/2012 (tretze dies més tard Almunia va dir: “Si Catalunya s'independitza quedarà fora de la Unió Europea i els estats podran vetar-ne el reingrés. Hi ha més de 2.000 possibilitats de veto”. La Comissària europea de Justícia Viviane Reding va dir el 01/ 10/2012: “ Cap llei diu que Catalunya hagi de sortir de la Unió Europea si s'independitza”. I el 10/11/2012 (... un mes més tard) : “ Una Catalunya independent quedaria fora de la Unió Europea”. Josep Manuel Durao Barroso, President de la Comissió Europea, va dir el 30/08/2012: “ En el cas hipotètic d'una secessió de Catalunya la solució s'hauria de trobar i negociar en el marc legal internacional”. I, el 17/11/ 2012 (... dos mesos més tard): “Si Catalunya sortís d'Espanya, estaria fora de la Unió Europea. Qualsevol territori que se separi d'un estat membre hauria de començar a negociar la seva adhesió”.

Respecte als pronunciaments de les persones que he esmentat és evident que “no és honest dir de manera taxativa que Catalunya es quedaria fora de la Unió Europea” tal i com va afirmar el propi Almunia el dia 23 d'octubre de 2012.

Més enllà d'aquestes afirmacions el fet real es que la Unió Europea està immersa a l'actualitat en l'estudi de diversos dictàmens fets per expertes de reconegut prestigi internacional que consideren distintes propostes respecte a com actuar en cas de concretar-se la d'independència d'Escòcia i de Catalunya. Aquests dictàmens parteixen d'una preocupació comuna a la ciutadania europea, preocupació que és present també al Parlament Europeu i a les cancelleries d'alguns governs europeus, entre elles la del govern alemany.

Aquesta preocupació és la següent: els drets de ciutadania adquirits des de la incorporació a la Unió Europea pels ciutadans escocesos i catalans ara ja fa més vint-i-sis anys no tenen cap valor i hom pot expulsar aquests 12,5 milions

ciutadans sense més ni més?. El fet que Escòcia i Catalunya ja compleixen amb tota la legislació comunitària des de fa dècades, i en particular tot l'ajustament de l'economia a les directrius de la Unió Europea, no mereix cap consideració a l'hora de discutir els mecanismes de permanència o reingrés a la Unió Europea? És a dir, la Unió Europea que està aportant fons a Espanya, Itàlia, Grècia, Portugal i Irlanda des de fa anys, evitant que aquets països surtin de la zona euro, expulsarà Catalunya un dels motors econòmics destacats d'Europa?. No té cap importància que Catalunya sigui una contribuïdora neta de recursos a la UE, és a dir que paga més del rep?. La UE que ha acollit països esdevinguts independents deixarà fora de les seves institucions nacions com Escòcia i Catalunya que han optat per la via democràtica i pacífica?.

El silenci del Tractats en aquesta qüestió de l'emancipació d'una nació sense estat que ja és membre de la Unió Europea, propicia dues interpretacions diferents segons que hom posi l'accent en un o altre article dels Tractats i segons es tingui o no en consideració el fet de l'actual ciutadania europea d'escocesos i catalans. Hi ha una interpretació que en direm "restrictiva" i una que qualificarem de "omnicomprensiva".

Abans d'entrar en l'anàlisi d'aquestes interpretacions és important anotar que el Diari Oficial del Parlament Europeu de 6 de novembre de 2013 recull la següent manifestació del president Barroso : "No li correspon a la Comissió manifestar la seva posició sobre qüestions d'organització interna relacionades amb les disposicions constitucionals dels Estats membres" (...) "Només a petició d'un Estat membre que detallés una situació concreta, la Comissió expressaria la seva opinió sobre les conseqüències legals de la mateixa a tenor de la legislació de la Unió Europea".

El dia 21 de gener de 2014, enguany, el Comitè d'Afers Constitucionals del Parlament Europeu va demanar una opinió al servei jurídic del propi Parlament sobre l'aplicació de l'article 48 TUE al supòsit de secessió d' Escòcia del Regne Unit. Existeix, doncs, l'expectativa d'una opinió del servei jurídic del Parlament Europeu sobre l'aplicació al cas escocès de la modificació dels Tractats vigents.

Malgrat aquesta opinió, tampoc podríem parlar en propietat d'una manifestació oficial de la Comissió i o el Parlament. I, menys encara, del Consell Europeu del caps d'Estat i de govern que són als qui correspon la veritable competència en la presa de decisions. Tampoc la opinió dels serveis jurídics del Parlament Europeu pot assimilar-se a un pronunciament del Tribunal de Justícia Europeu del qual no ha emanat cap sentència, ni dictamen, ni orientació sobre els processos d'independència d'Escòcia i Catalunya en relació a la Unió Europea.

9. La lectura favorable a la sortida de la Unió Europea d'una Catalunya independent . L'anomenada “doctrina Barroso”

Com ja hem vist a l'anterior apartat, la lectura restrictiva, l'anomenada doctrina Barroso, sosté que, segons els tractats comunitaris, com que Catalunya esdevindria un nou estat que no formaria part de la Unió Europea, hauria de sol·licitar de ser-hi admesa. Aquesta lectura és basa en una interpretació legalista extrema de l'article 49 del Tractat Fundacional de la Unió Europea (TUE) que estipula que l'accés a ser considerat membre de la Unió Europea requereix el vot unànim de tots els membres actuals, inclòs el vot d'Espanya.

És cert que l'article 49 empara la tesi de que el TUE exigeix utilitzar el principi d'unanimitat per aprovar l'entrada de nous membres i per fer els anomenats “acords associatius”, és a dir, aquells acords que estableixen institucions comunes entre la Unió Europea i els altres països signataris de l'acord. Això no vol dir que la lectura de l'article 49 així interpretat sigui la interpretació “correcta” en el sentit adient del terme ni sigui una lectura factible a la pràctica.

Un dictamen característic d'aquesta visió restrictiva és el document redactat per James Crawford, professor de la Universitat de Cambridge, i Alan Boyle, de la universitat d' Edimburg, i entregat al Parlament Britànic.

Segons aquest informe jurídic una Escòcia independent hauria de renegociar la seva pertinença a la Unió Europea i a la ONU, en un procés que trigaria anys, a més de revisar uns 8.500 tractats internacionals. Escòcia també quedaria fora del Fons Monetari Internacional i de l'organització Mundial del Comerç. També

perdria els fons que Londres rep de la Unió Europea –l' anomenat xec britànic- hauria de renegociar els tractats agraris i es quedaria sense l'opció de tancar les fronteres dins el Tractat de Shengen.

10.- Les interpretacions de Graham Avery, Roland Vaubel, David Edward, i Kai-Olaf Lang partidaris de la permanència en la Unió Europea. La lectura de l'article 50 del TUE segons el professor Carles Boix.

Una altre interpretació diferent a la restrictiva respecte als articles del dret comunitari és la que es basa en la legalitat entesa de manera omnicomprendiva, perquè té en compte tots els elements que hi concorren. Aquesta lectura ha estat concretada, entre altres, pels dictàmens de Graham Avery, Roland Vaubel i David Edward.

10.1.- L'informe de Graham Avery

A data 31 d'octubre de 2012 es va fer públic un informe del Parlament Britànic a càrrec de Graham Avery, expert en ampliació europea, membre sènior del St. Anthony College d'Oxford, director general honorari de la Comissió Europea i Assessor sènior del 'European Policy Centre. Avery ha treballat durant quaranta anys tant per al Ministeri Britànic d'Afers Exteriors com per a la Comissió Europea.

Aquest informe, publicat a la web del Parlament de Westminster, porta per títol: "Les implicacions en política exterior de i per a una Escòcia separada" (veure traducció catalana al diari digital Vilaweb). L'objectiu de l'informe és "clarificar el procediment a través del qual, després d'un referèndum en el que el poble escocès voti a favor de la independència, Escòcia podria esdevenir membre de la Unió Europea". És a dir, l'informe es centra en la qüestió de quin seria el procediment d'adhesió d' Escòcia i, a més, discuteix qüestions més amples, com ara els termes en els quals Escòcia en seria membre o l'actitud dels membres de la Unió i les seves institucions.

Aquest informe destaca que “ des del punt de vist polític Escòcia ha format part de la Unió Europea des dels inicis, i els cinc milions d' escocesos han adquirit drets com a ciutadans europeus. Si volguessin seguir dins la Unió és molt difícil pensar que se'ls demanés marxar i després demanar l'entrada de la mateix manera que ho haurien de fer els ciutadans d'un país que no n'és membre, com ara Turquia. Això es pot explicar amb un altre exemple: si Valonia i Flandes es posen d'acord per trencar Bèlgica seria inconcebible que altres membres de la Unió exigissin a onze milions de persones abandonar la Unió i després tornar a demanar l'entrada “. Per tant, des del punt de vista polític i també pràctic no es pot exigir als escocesos abandonar la Unió i demanar després la readmissió.

L'informe indica que els arranjaments que haurien de posar-se en marxa després del referèndum i de forma simultània a la concreció de la independència per a que Escòcia sigui part de la Unió Europea. Aquests arranjaments es concretarien en un procediment simplificat per a les negociacions i no el procediment tradicional utilitzat quan hi ha l'adhesió de països que no en son membres.

L'informe indica que els principals actors en els negociacions durant el procés serien els vint-i-vuit estats membres i el govern escocès. “Cal destacar que en aquesta situació el govern d'Escòcia – que encara no seria un estat independent - no podria presentar una petició per ser membre d'acord amb l'article 49 del Tractat. Però podria indicar la seva voluntat de continuar dins la Unió Europea, i això podria obrir negociacions per un marc adequat per preparar els corresponents canvis en els tractats”

Mantenir Escòcia com a membre de la Unió requeriria un canvi dels tractats europeus però només per donar a Escòcia representació a les institucions de la Unió Europea. És a dir, el nombre de membres per a Escòcia al Parlament Europeu, els vots del Consell de Ministres, etc.

L'informe recorda que “ pel que fa a les polítiques i la legislació europea els ciutadans escocesos poden esperar de forma legítima que es mantindrà *l' statu quo* pel que fa a les condicions econòmiques i socials. No caldrà, per exemple,

renegociar l'aplicació a Escòcia de polítiques europees sobre medi ambient, transport, agricultura, etcètera: seria suficient transposar *mutatis mutandis* la situació que ja hi ha a Escòcia dins el Regne Unit.

10.2.- El dictamen de Roland Vaubel.

El passat mes de setembre es va fer públic un extens dictamen del professor Roland Vaubel que és catedràtic a la Universitat de Manheim i assessor del Ministeri d'Economia del govern alemany. El dictamen que porta per títol "L'economia política de la secessió a l' Unió Europea" analitza els processos d'independència a l'Europa occidental i posa l'accent sobretot en els casos d'Escòcia i Catalunya.

Segons Vaubel "garantir el dret de secessió és la manera de fer que unitats polítiques s'adeqüin a allò que volen els seus ciutadans, doncs el que ha donat forma a les fronteres actuals son, sovint, els accidents en la descendència dinàstica o bé les conquestes militars brutals".

Vaubel considera que les regles de secessió s'han d'acordar i aplicar-se internacionalment, de tal manera que l'estat escindit tingui l'obligació de respectar les minories i de mantenir la llibertat de circulació de capitals i mercaderies. Y també faci explícites les regles sobre cóm s'han de negociar els actius i passius del dos estats resultants del procés.

Vaubel és conscient que en els casos de secessió no pot haver-hi, ara per ara, un àrbitre polític imparcial pel fet que " les organitzacions internacionals tenen interès en la centralització. Son institucions esbiaixades contra la secessió". I critica les declaracions dels principals dirigents de la Unió Europea com ara Prodi, Barroso, Van Rompuy ja que " la seva posició no te fonament d'acord amb els tractats europeus. Tampoc hi ha precedent en la legislació de la Unió Europea. Aquests qüestions tampoc s'ha resolt mai en cap dels acords de la ONU "

Vaubel és partidari de seguir la solució que ofereix la Convenció de Viena en aquests casos, és a dir que els tractats vigents en el moment de la secessió continuïn vigents en tots els estats que es derivin del procés. I diu: “ Si Catalunya es separa d'Espanya i Escòcia del Regne Unit, tots continuaran formant part de la Unió Europea. Tant l'estat escindit com l'altre hauran d'acordar com es reparteixen els drets i les obligacions. Si no compleixen les obligacions tant l'un com l'altre podran ser expulsats de l'organització internacional. Y sempre podran renegociar amb els demés membres de la Unió Europea , quan ho estimin oportú, les seves obligacions.”

En un apartat del dictamen es rebutja algunes objeccions que sovint es fan contra la secessió, com ara per exemple que no es respectaran els drets de les minories. “ No hi ha cap raó per suposar que la majoria de la gent a la zona secessionista sigui menys tolerant que la majoria de la gent de l'estat predecessor. Al contrari, com que l'estat escindit és més petit que no pas el predecessor, a les minories en aquest nou estat els hi serà més fàcil de sortir i és més probable que siguin tractades amb més tolerància que no les minories en l'estat predecessor”. Per a ell “ no hi hauria problemes d drets humans si Escòcia, Catalunya, País Basc, Galícia, Flandes, Còrsega, el Sud del Tiról o la Macedònia grega, s' independitzessin”.

“L'article 2 del Tractat Fundacional de la Unió Europea protegiria les minories amb més eficàcia si obligués als Estats membres a garantir el dret de secessió de les seves regions, de la mateixa manera que l'article 50 assegura als estats membres anar-se'n de la Unió”. I en aquest sentit recorda que hi ha molts estats - entre els que no hi ha Espanya- que respecten els drets de les minories justament perquè “son països que deuen la seva existència a la secessió: Suïssa (1291), Suècia (1524), Països Baixos (1579), Grècia (1827), Bèlgica (1831), Noruega (1905), Finlàndia (1917), Irlanda (1992/1944), Islàndia (1944), els països del Bàltic, Estònia, Letònia i Lituània (1990), Eslovènia (1991), Croàcia (1991), Bòsnia-Herzegovina (1992) i Montenegro (2006)”.

10.3.- El punt de vista del jutge David Edward.

Un altre opinió rellevant en l'àmbit de les lectures omnicomprensives és l'article de David Edward de títol "El dret a la Unió Europea i la separació d'estats membres" publicat a la revista *Fordham International Law Journal* el mes de juliol de 2013. David Edward fou el jutge britànic del Tribunal Europeu de Primera Instància entre el 1989 i el 1992 i del Tribunal Europeu de Justícia entre el 1992 i el 2004. És catedràtic emèrit de la Universitat d'Edimburg i es declara " unionista moderat" que aborda la qüestió de la independència amb "respecte" als punts de vista del separatistes escocesos.

Atès que els tractats no preveuen com s'afrontarà el cas de separació d'una part d'un estat membre, Edward opina que la resposta s'ha de buscar en l'esperit del dret comunitari. En cas que això fos impossible s'hauria de recórrer al dret públic internacional pel que fa a les doctrines de secessió d'estats.

Edward critica l'anomenada doctrina Barroso d'expulsió automàtica, aportant diversos arguments. Recorda, en primer lloc, que el dret comunitari sí que regula com s'ha de procedir quan un estat membre vol sortir de la Unió Europea. L'article 50 estableix el mecanisme d'aquest procés. Edward remarca que si la tesi Barroso es compleix, l'estat que s'independitza, amb els seus ciutadans i l'àrea territorial i marítima quedaria ens una "llimbs legals" en relació a la resta de la Unió Europea fins que no es negocia un nou tractat d'adhesió. De la nit al dia, per exemple, les aigües marítimes entre Escòcia i Noruega no serien competència de la Unió Europea amb tots els problemes de seguretat que això comportaria. Si Flandes i Valònia acordessin l'extinció del Regne de Bèlgica la doctrina Barroso suggeriria que les institucions europees, fins i tot el mateix despatx del president de la Comissió, es trobarien en un tercer país.....

Per a Edward no és comprensible que els redactors del Tractats hagin previst una negociació prèvia en cas de retirada i, per contra, en el cas d'independència només resti l'expulsió automàtica. El Tractat de Lisboa assumeix que la Unió Europea es funda en el respecte a la "dignitat humana", la "llibertat" i la democràcia", segons es concreta a l'article 2. Per tant, diu

Edward si una majoria vota a favor de la independència , “ és difícil veure per què aquests valors fonamentals no haurien de ser respectats”. Subratlla, a més, la contradicció entre el fet que la Unió Europea obri les portes a petites nacions de l'est i del centre d'Europa i les tanqui de cop a “aquells que es consideren nacions sense estat a l'Europa occidental”. Assenyala igualment que la independència lliga amb el principi de subsidiarietat.

Per a nosaltres es interessant la diferència que Edward estableix entre el cas català i els casos d 'Escòcia o Flandes. Atès el rebuig amb que el govern espanyol afronta les reivindicacions catalanes sota l'empara de la Constitució, Edward opina que és difícil trobar una “solució acceptable” sobre la independència de Catalunya sense “ una negociació en la qual la Unió Europea pot reclamar raonablement tenir un paper a jugar”.

A continuació considero l'anàlisi que el catedràtic català Carles Boix fa de la interpretació jurídica de David Edward i la pròpia opinió de Boix sobre aquest procés d'emancipació interna d'una nació sense estat dins una estat membre de la Unió Europea.

10.4.- La reflexió del professor Carles Boix respecte els articles 2, 4.3, 49 i 50 del TUE.

Carles Boix, catedràtic a la universitat nordamericana de Princeton, ha remarcat, amb encert, en diverses ocasions que no correspon als membres de la Comissió Europea ni als Parlamentaris europeus interpretar les lleis. Aquesta funció, si s'escau, correspon al Tribunal de Justícia de la Unió Europea, com ho va fer el Tribunal Suprem del Canadà, a petició del Parlament canadenc, sobre el cas del Quebec.

Com diu Carles Boix en un article al diari “ARA” publicat el dia 5 de novembre de 2013 sota un títol ben explícit : “L' Article 50”, “ el que més s'acosta a una interpretació jurisprudencial sobre aquesta qüestió és, ara per ara, un article publicat per David Edward, ex jutge del TJUE i, segons les seves paraules, “unionista moderat”, al *Fordham International Law Journal* . Com recorda

Edward, el TJUE va aclarir (quan era Tribunal de Justícia de la CEE, a la sentència Van Gend&Loos) que el dret europeu té com a subjectes tant els estats membres com els ciutadans d'aquests estats. I que si els Tractats no regulen una matèria expressament, cal acollir-se al seu esperit i a la seva estructura general per resoldre els problemes que se li plantegin a la UE “.

Per això – prossegueix Carles Boix “ davant de processos com l'escocès o el català, cal aplicar, en primer lloc, l'article 2 del Tractat de la Unió Europea (TUE), que estableix que la UE està fundada en el respecte per la “dignitat humana, llibertat, democràcia (...) i els drets humans, inclosos els drets de persones que pertanyen a minories”. En aquest sentit, l'article 2 manté una certa proximitat amb l'article 1.1 del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics (ratificat per Espanya l'any 1977), que reconeix el dret d'autodeterminació del pobles. I cal, en segon lloc, recórrer a l'article 4.3 del TUE, que estableix que, d'acord amb el principi de cooperació sincera, la Unió i els seus estats membres s'ajudaran entre sí “amb un respecte mutu complet“ i “evitaran prendre cap mesura que pugui fer perillar l'assoliment dels objectius de la Unió”.

Carles Boix escriu que “ La doctrina Barroso (i els diversos articles que els moderats catalans i espanyols han escrit als diaris) es basa en utilitzar l'article 49, que demana un acord unànim per admetre un nou estat, per concloure que els tractats deixarien d'aplicar-se a la part d'un estat membre que es declarés independent. Edward recorda, però que el problema és que després de l'article 49 hi ha, efectivament, l'article 50. I l'article 50 indica que si un estat membre volgués sortir de la Unió Europea, primer hauria de notificar-ho al Consell Europeu, i sota la direcció d'aquest òrgan, la Unió Europea hauria de negociar els termes de la sortida. L'acord de sortida exigiria l'aprovació del Parlament i la majoria qualificada del Consell. I els tractats deixarien d'aplicar-se en la data especificada a l'acord negociat. Tanmateix, en el cas de haver-hi acord, només se suspendrien dos anys després de la notificació de la voluntat de sortida”.

“Un cop considerats conjuntament els articles 49 i 50 - que en cap cas regulen explícitament un cas d’ “ampliació interna” a la Unió Europea – la doctrina Barroso deixa de ser raonable. Davant d’un supòsit d’autodeterminació, conclou el jutge Edward, l’exclusió d’un nou estat és discutible i, en tot cas, no podrà ser mai automàtica. Primer, perquè els principis de la Unió Europea impedeixen castigar aquells que voten democràticament. Segon, per raons pràctiques: si l’article 50 imposa un procés de negociació i si estableix un termini de dos anys (en cas de desacord) és perquè la Unió Europea és un sistema normatiu extraordinàriament complex i delicat”. Un sistema afegeixo jo que de cap manera interessa a ningú trencar-lo.

“La negociació hauria de fer-se, a més a més, de forma cooperativa i amb bona fe perquè “ mantenir la integritat política i territorial de la Unió Europea i els drets adquirits dels seus ciutadans és més importat que l’acceptació cega de doctrines discutibles de dret internacional públic. Aquesta realitat, acaba Edward, hauria d’estendre’s a Catalunya fins i tot si Espanya considerés la separació de Catalunya com a constitucionalment impossible”.

10.5.- La posició de Kai-Olaf Lang.

L’ Institut Alemany de Política i Seguretat Internacional va publicar a l’agost de 2013 un estudi del director de l’ institut, el polítolleg alemany Kai-Olaf Lang en el que proposa una fórmula similar a l’adoptada por la UE en el cas de Xipre, però “a l’inrevés”. Segons Lang, l’exemple de Xipre pot servir de model. Tota la illa forma part de la Unió Europea, però de fet el territori de la República Turca del Nord de Xipre queda exclòs de l’aplicació de les regles comunitàries. Oficialment, les lleis europees, *l’acquis comunitari*, estan en vigor també al nord de Xipre, però la Unió ha declarat que se’n suspengui l’aplicació fins que es donin les condicions adequades.

En el cas de Catalunya declararia que la legislació acumulada, els actes de llei i les decisions dels tribunals continuaria vigent a Catalunya encara que l’estat català estigués fora de les institucions europees mentre dura el procés d’adhesió. El conjunt de drets i deures actualment en vigor, es continuaria

aplicant a Catalunya, amb la quals cosa els ciutadans catalans mantindrien la ciutadania europea i les empreses les condicions que regulen els Tractats.

L'estudi de Lang es partidari d'una proposta federal en profunditat per part de l'Estat espanyol, però cerca una solució a una declaració unilateral d'independència en cas que l'estat espanyol sigui incapaç de resoldre la situació política de Catalunya via federal i,alhora, no reconegui a la Catalunya independent com a membre de la Unió Europea.

11.- Els quatre escenaris d'una Catalunya independent en relació a la Unió Europea. El paper de la negociació política a partir del fet que els Tractats no diuen res respecte d'una secessió interna.

Al meu entendre un fet polític de tanta transcendència per a la Unió Europea com seria la independència d'Escòcia i de Catalunya no poden ser considerats només des del prisma legalista reductiu. La legalitat establerta al dret comunitari i al dret internacional permet una negociació política al mes alt nivell entre totes les instàncies implicades. I és molt probable que en aquestes negociacions imperi la defensa dels interessos compartits, feta des del realisme i el pragmatisme. Es gairebé del tot segur que el legalisme extrem i reductiu quedi fora de joc a l'hora de la veritat.

En efecte, en front del legalisme reductiu extrem hom pot recordar el pragmatisme mostrat per la Unió Europea en diversos casos:

- La primera modificació de fronteres va tenir lloc l'any 1957 quan la regió del Sarre va passar de França a Alemanya (RFA), sense cap modificació del Tractat de la CECA.

- Grenlàndia que a l'any 1979 havia obtingut un règim d'autonomia de Dinamarca va acordar el 1982 sortir de les Comunitats Europees. Després d'un període de negociacions amb la Comissió, el Consell Europeu va fitxar les condicions de sortida el 1984. Grenlàndia va adoptar, el 1985, un estatut d'associat a les Comunitats que permet rebre fons europeus i tenir lliure accés

al mercat europeu per als productes de pesca. Aquest acord no era previst als Tractats.

- El cas de la reunificació alemanya és particularment important. Malgrat l'inicial i dura negativa de França i Gran Bretanya, la nova Alemanya va continuar essent membre de l' UE sense estar obligada al reingrés. Estem parlant de la integració formal dels 16 milions d'habitants d'Alemanya de l'Est, un territori amb una estructura econòmica marcada per més de 40 anys de planificació centralitzada, amb lleis i institucions ben poc homologables a les de la Unió Europea. És a dir, una situació política i econòmica ben allunyada de les condicions per a una admissió a la Unió Europea. I tanmateix el pragmatisme va imperar.

- Xipre va esdevenir el 2004 membre de la UE com una illa *de facto* dividida. Davant la impossibilitat d'arribar a un acord entre la part turco-xipriota i la part greco-xipriota, es va decidir que tota la illa seria membre de la UE, però que les polítiques duaneres i fiscals de la UE no s'aplicaria a la part turco-xipriota. Ara bé com els greco-xipriotes els habitants de la part nord de la illa podrien ser ciutadans europeus sempre que mantinguessin o obtinguessin la nacionalitat de la República de Xipre, com és el cas de la majoria de turco-xipriotes.

- Un altre exemple que posa en relleu el pragmatisme de la UE davant situacions complexes, es la decisió presa en el Consell de la Unió sobre l'obertura de negociacions per concloure un acord d'Associació i Estabilització amb Kosovo, un Estat no reconegut com a Estat independent per Xipre, Rumania, Bulgària, Eslovàquia i Espanya.

No tinc cap dubte que la clau de volta d'una situació nova i que no s'ha presentat mai com seria la independència d'Escòcia i de Catalunya, residirà en la negociació política que serà possible a partir de la lectura de la legalitat omnicomprendiva. Aquesta negociació s'iniciarà al moment d'un resultat favorable al sí per la independència o bé si hi ha una declaració unilateral i finalitzarà després de mesos i mesos de converses, negociacions i

contrapartides. És previst que en el cas d'Escòcia el procés negociador tingui una durada de 18 mesos. És a dir, si el dia 18 de setembre de 2014 hi ha un sí favorable a la independència, el nou estat escocès independent s'esdevindria un fet al voltant del març del 2016, en cas d'haver aconseguit acords que puguin subscriure Escòcia, el Regne Unit i la Unió Europea.

La Unió Europea hi jugarà el seu paper malgrat hom digui una i altre vegada que no interfereix en la problemàtica interna dels estats membres. Només en un cas, la Unió Europea no jugarà cap paper: si, abans de la independència d'Escòcia a l'horitzó del 2016, el Regne Unit fa un referèndum sobre si els britànics volen continuar essent membres de la Unió Europea i guanya la majoria dels que volem sortir de la Unió Europea. En el cas espanyol, la Unió Europea no hi jugarà cap paper si el govern espanyol opta per suprimir l'autonomia política de Catalunya o, també, si Espanya deixa de ser un Estat membre de la Unió Europea per decisió política de Madrid. Quan hom parla de les incerteses que acompanyen el procés català cap a la independència política, caldria també recordar les constants incerteses que envolten la política espanyola. No sabem si Espanya serà de per vida membre de la Unió Europea. Espanya té un problema descomunal de pagament del seu deute públic, fet que podria portar l'Estat espanyol a la fallida.

Segons el meu parer i pel que fa a Catalunya, si hi ha negociació política perquè triomfa el sí a la consulta o bé per la via d'una declaració parlamentària d'independència, aquesta negociació es plantejarà al voltant de quatre escenaris possibles:

- **Primer, escenari de permanència.** En el moment de la seva constitució i de notificar-la a la Unió Europea, el nou Estat català continua integrat sense interrupció a la Unió. Atès que es tracta d'un territori que ja forma part de la UE i que la seva població gaudeix de la ciutadania europea i del dret europeu, no se l'obliga a sortir de la UE i a sol·licitar des de fora la seva integració. Aquest escenari és, sens dubte, el que millor s'adequaria als interessos de Catalunya, ja que li permetria restar dins la Unió sense discontinuïtat, és a dir, sense necessitat de sortir i iniciar, des de fora, un procés d'adhesió. L'Estat català

tindria diputats al Parlament europeu, membres a la Comissió, representants al Consell de Ministres i al Consell Europeu i, tal vegada, un representant al Banc Central Europeu.

- **Segon, escenari d'adhesió fet a mida (*ad hoc*).** En el moment de presentar la sol·licitud d'ingrés, la UE no accepta la permanència automàtica del nou Estat, però ateses les circumstàncies específiques del cas, decideix endegar un procés d'adhesió fet a mida (*ad hoc*), amb trets específics que permetin una adhesió ràpida i un règim transitori adreçat a assegurar el manteniment del màxim possible de relacions jurídiques, econòmiques i polítiques amb la UE i el manteniment de drets i obligacions dels ciutadans i de les empreses que operen a Catalunya. És l'escenari que jo anomeno de la porta giratòria: al moment de sortir es trona a entrar.

La negociació política, per tant, no aconsegueix establir que formalment Catalunya sigui membre de la Unió Europea, però hi continua estant *de facto* si bé sense representants oficials a les institucions europees. Aquest escenari estalvia al govern espanyol signar el mateix dia, la independència política de Catalunya i, alhora, la declaració d'un nou Estat membre de la Unió Europea.

-**Tercer, escenari d'adhesió ordinària.** La UE accepta obrir de manera immediata un procés ordinari com a tercer estat, sense prendre mesures a mida, *ad hoc*, encaminades a garantir la celeritat del procés ni establir règims transitoris específics. En aquest cas, Catalunya es posaria a la llista dels països candidats a ser membres de la UE com ara, Islàndia (que fa un parell de mesos va frenar la seva sol·licitud d'ingrés a la UE), Montenegro, Serbia, l'antiga república de Macedònia i Turquia. Hi ha en aquests moments, candidats potencials a ser membres de la UE com és el cas d'Albània, Bòsnia Herzegovina i Kosovo. Només un recordatori d'aquestes dues llistes ja palesa la incongruència de tractar un territori europeu membre a través d'Espanya de la UE com es Catalunya, amb un país com Turquia, per exemple.

-**Quart, escenari d'exclusió com a estat membre.** La negociació política acaba en un bloqueig d'Espanya i altres Estats a la incorporació de Catalunya a

la Unió Europea. La UE es nega a obrir de manera immediata el procés d'adhesió o l'atorgament de l'estatut de candidat. És a dir, es nega a obrir el procediment formal d'adhesió i el nou Estat queda fora de la UE sense data a l'horitzó per poder començar la sol·licitud de candidat. Aleshores el nou Estat català podria iniciar la recerca d'acords puntuals amb la UE, l'adhesió a l'EFTA i a l'EEE i la conclusió d'acords de lliure comerç o les unions duaneres amb tercers països.

Els quatre escenaris perfilats també requereixen, com a condició *sine qua non* de la seva possibilitat, que la independència de Catalunya es produeixi sense conflicte d'ordre públic significatiu ni fractura social rellevant; és a dir, només hi ha tensió democràtica i pacífica entre els governs català i espanyol i, com he dit, hi ha participació mediatra de la Unió Europea., *de facto encara que no de jure*.

Com vostès saben, el Consell Assessor per a la Transició Nacional ha emès el seu informe número 6 de data 14 d'abril de 2014 i de títol "Les vies d'integració de Catalunya a la Unió Europea". Aquest informe publicat ara fa divuit dies és un document de treball molt valuós que permet conèixer amb precisió i rigor la radiografia de les condicions i requisits jurídics per poder formar part de la Unió Europea i les regles i procediments pràctics dels quatre escenaris esmentats. Interpreta les probabilitats d'aplicació dels quatre escenaris i fa explícits els arguments a ponderar. Analitza, també, les alternatives a la no-permanència o a la no-integració ràpida i amb règim transitori de Catalunya a la Unió Europea. L'informe considera les possibilitats d'un acord bilateral entre Catalunya i la Unió Europea; una potencial adhesió de Catalunya a l'EFTA, a l'EEE i a l'espai Schengen; o bé la conclusió d'acords de lliure comerç o les unions duaneres amb tercers.

Abans de considerar les conclusions de l'informe del CATN permetin-me anotar una objecció que sovint no s'esmenta, malgrat constituir una qüestió importantíssima. La relació d'una Catalunya independent amb la Unió Europea i els escenaris dibuixats només pot començar a plantejar-se quan l'Estat espanyol reconeix Catalunya com un estat independent. Si no ho fa, si no

reconeix la nova Catalunya independent, la Unió Europea continuarà considerant que els ciutadans catalans i l'economia catalana tenen els mateixos drets i deures que els altres vint-i-set membres de la Unió Europea. És a dir, si la resta d'estats membres de la Unió Europea continuen reconeixent la sobirania espanyola sobre el territori i la població de Catalunya, no pot acomplir-se l'expulsió automàtica de la Unió Europea. Així, doncs, és impossible que passin dues coses alhora: no ser reconeguts com a estat polític membre de la Unió Europea per part d'Espanya i alhora ser expulsats de la Unió Europea. Aquesta obvietat és sovint oblidada pel contrari a una consulta pel dret a decidir i pels contraris a la independència.

Com diu l'economista Miquel Puig a l'article "Independents i dins la Unió Europea: massa bonic?" publicat al diari ARA de data 19 d'abril del 2014: "Un minut abans del reconeixement de la independència de Catalunya per part de l'Estat espanyol, i encara que Catalunya hagués proclamat una o cent vegades la independència, els catalans, les seves empreses i els seus productes serien, als ulls d'Espanya i de la resta d'estats membres, ciutadans espanyols i empreses espanyoles i, per tant, comunitaris". (...) "No seré jo – diu Miquel Puig - qui recomani celeritat al procés independentista i no m'entusiasma una declaració unilateral d'independència, però afirmo amb rotunditat que podem estar completament segurs que una declaració unilateral no comportaria ni "l'expulsió" de Catalunya de la UE ni cap entrebanc per al comerç de Catalunya amb la resta del món. L'endemà (d'una declaració d'independència del Parlament català no reconeguda per Espanya) Catalunya seguiria dins la Unió Europea ...perquè seguiria dins d'Espanya".

¿ Podria Espanya no reconèixer una Catalunya esdevinguda independent a través d'una declaració unilateral d'independència i, alhora, formular una petició d'expulsió de la Unió Europea?. Per a poder-ho fer Espanya hauria de provar que Catalunya ha infringit de manera greu els tractats de la Unió Europea i aquesta prova l'haurien de sostenir i aprovar els altres estats membres de la Unió Europea.

El professor Carles Boix en un article al diari "Ara", de data 23 d'Octubre de 2012, de títol: "Catalunya, estat de la Unió Europea?" ha recordat que el govern espanyol addueix dos articles del Tractat de la Unió Europea per impedir la secessió de Catalunya. Són els articles número 20 i número 4.2. dels Tractats de la Unió Europea.

L'article número 20 diu: "Serà ciutadà de la Unió tota persona que tingui la nacionalitat d'un Estat membre". És a dir, la ciutadania europea de l'estat original se superposa a aquesta. Amb això es vol deixar clar que la Unió Europea protegeix els drets humans dels seus ciutadans i si cal àdhuc contra l'actuació política dels estats membres que no respectin els drets humans. És evident que d'aquesta regulació de l'article 20 no podem deduir res sobre la regulació d'un procés de creació d'un nou estat al sí de la Unió Europea. (De la mateixa manera que tampoc des de l'article 20 del Tractat podem treure cap conclusió sobre la mateixa qüestió mirant les normes europees que regulen quants representants corresponen a cada Estat al Parlament Europeu). Com diu el professor Carles Boix, l'article 20 és irrellevant pel que fa a la qüestió que ens ocupa, és a dir, la secessió de Catalunya i la seva continuïtat o no a la Unió Europea.

L'article 4.2 diu: "La Unió Europea respectarà les funcions essencials (dels estats membres) especialment les que tenen com a objectiu garantir la seva integritat territorial". El principi d'integritat territorial té una llarga història al dret internacional. Fou a l'any 1919 quan es va crear la Societat de Nacions que aquest principi es va reconèixer formalment a l'article 10.

Fou a l'any 1986 quan el Tribunal Internacional de Justícia, va dictar sentència en una disputa territorial entre Mali i Burkina Fasso, assenyalant que el principi d'integritat territorial es dirigeix a evitar canvis de fronteres existents entre estats ja sobirans. Aquest situació podria esdevenir-se si Algèria o Mauritània, estats veïns de Marroc, aprofitessin l'emancipació del Sàhara marroquí, per canviar les fronteres actuals.

És essencial anotar que el concepte d'integritat territorial fa referència a les fronteres entre Estats ja existents i no té res a veure amb l'exercici del dret a l'autodeterminació. És essencial anotar també que aquest principi de la integritat territorial al Tractat de la Unió Europea no té res a veure amb l'article 8 de la Constitució d'Espanya que atribueix a les forces armades la missió de defensar la "integritat territorial d'Espanya".

En resum, al meu entendre és molt difícil que Espanya pugui al·legar una infracció dels tractats, per aconseguir que Catalunya sigui expulsada de la Unió Europea en cas de secessió política.

12.- Probabilitats d'aplicació dels quatre escenaris atenent als diversos arguments, segons l'informe del Consell Assessor de la Transició Nacional .

Segons l'informe del Consell Assessor de la Transició Nacional (CATN), "els motius que poden adduir les institucions europees i els estats membres per adoptar una decisió o una altra no estan legalment explicitats ni taxats. En principi, poden ser de qualsevol naturalesa (jurídics, polítics, econòmics, entre d'altres) i la probabilitat que la UE i els estats membres es decantin per un o altre dels quatre escenaris esmentats, dependrà fonamentalment de la força persuasiva que per a ells tinguin els diversos arguments, sobretot els econòmics, que es puguin adduir en el debat que es produirà quan el futur Estat català demani la integració a la UE. Per això, a l'hora d'intentar preveure la probabilitat que s'apliqui un o altre dels quatre escenaris esmentats, cal analitzar la força persuasiva dels arguments i contraarguments i considerar els objectius que poden guiar la presa de decisions per part de les institucions europees i per part dels Estats membres".

Segons l'informe del CATN els principals arguments que presumiblement s'empraran per no afavorir els escenaris de permanència o d'integració ràpida i amb règim transitori poden ser els següents:

- Les dificultats de gestionar una UE amb la incorporació de dos nous Estats – Escòcia i Catalunya -que s’afegirien als 28 estats membres actuals.

- El temor, no explícit però latent, d’alguns estats europeus en els quals existeixen reivindicacions territorials que podrien portar a més secessions. És el temor a provocar un efecte d’emulació, de taca d’oli.

- Els contraris a la independència de Catalunya podrien argumentar que si el procés de separació s’hagués fet sense acord amb l’Estat espanyol i al marge de la legalitat espanyola vigent, això podria suposar una vulneració del principi d’identitat nacional i, sobretot, del principi d’integritat territorial previst a l’article 4,2 del TUE.

- Per negar l’aplicació de l’escenari de permanència també hom podria argüir que un futur Estat català no hauria estat una part contractant dels Tractats constitutius de la UE i, per tant, hauria de demanar l’ingrés com si es tractés d’un tercer estat, aliè a la Unió.

A l’hora d’intentar preveure la probabilitat que a la pràctica s’imposi un escenari o altre, no és necessari entrar a analitzar la solidesa teòrica dels arguments exposats sinó de ponderar si finalment tindran, per a les institucions europees i pels estats membres, més capacitat uns arguments que altres. Els escenaris favorables a la permanència o d’integració ràpida i amb règim transitori, o bé el de posar-se a la cua dels candidats a la UE o bé d’exclusió sense data

“Des d’aquesta perspectiva, podem avançar que al nostre parer, acceptant d’entrada la dificultat d’aquesta mena de previsions, els arguments favorables als escenaris de permanència o d’integració ràpida i, sobretot, amb règim transitori, que exposarem a continuació, tindran una força persuasiva superior als arguments relatius a la “capacitat d’absorció” (sobretot tenint en compte el grau de desenvolupament de Catalunya, la seva assumpció dels valors fonamentals de la UE i el fet de formar part de la Unió des de fa quasi tres dècades); així com els relatius als hipotètics efectes emuladors i a les dificultats de gestió de la Unió amb un membre (sobretot si es té en compte que un dels

principis objectius fundacionals de la UE ha estat sempre el d'aconseguir la màxima integració possible entre els estats radicats geogràficament dins el continent europeu i que de moment la Unió ha integrat els nous estats membres sense gaires problemes de funcionament)"

Dit això més que rebatre arguments concrets " el que resulta rellevant – diu el CATN – és exposar els arguments que previsiblement es tindran més en compte en el debat que es produirà a l'hora d'adoptar una decisió o una altra, atenent els diferents interessos en joc que hi poden confluïr".

Des d'aquesta perspectiva, hi ha dues menes d'arguments favorables a la permanència o a la integració ràpida i, sobretot, amb règim transitori: els que estan més relacionats amb els valors que persegueix la UE i els basats en interessos econòmics en joc que hi poden confluïr".

Com que la UE és sobretot una organització d'integració mes que de cooperació seria anar contra els seus objectius excloure, ni que sigui temporalment, un Estat com el català que compliria tots els requisits d'admissió i que, a més, ja ha format part de la UE. Negar la incorporació d'un futur Estat català a la UE o allargar aquest procés d'integració, equival "a excloure de la ciutadania europea a set milions i mig de persones que, des de fa dècades gaudeixin d'aquest estatut".

"Des d'una perspectiva estrictament econòmica, sembla clar que la permanència d'un futur Estat català a la UE o la seva integració ràpida i amb règim transitori tindria més avantatges, per a la Unió i per als actuals Estats membres, que no pas la seva expulsió definitiva o durant un llarg lapse de temps fins que es produís l'adhesió per la via ordinària. La no aplicació dels Tractats i del dret de la UE, el restabliment d'aranzels i la suspensió de les llibertats de circulació de persones, béns, serveis i capitals afectaria negativament la UE i tots els Estats membres i, molt especialment, els inversos i les empreses d'aquests Estats amb interessos industrials i financers a Catalunya".

Hi ha encara dos arguments més: un futur Estat català seria “contribuïdor fiscal net” i no pas un estat receptor de fons de la UE deficitari. I seria un país receptor “d’immigració” procedent d’altres Estats europeus com ho és encara ara malgrat la crisi econòmica.

A tenor del que hem argumentat sembla clar que, des de la perspectiva d’un elemental pragmatisme els arguments favorables a la permanència (escenari primer) haurien de prevaler sobre els relatius a la integració ràpida i amb règim transitori (escenari segon), ja que té poc sentit fer sortir de la Unió un territori i uns ciutadans que en formen part per tornar-los a admetre ni que sigui de manera ràpida i mitjançant règims transitoris. Tanmateix, i també des d’una òptica pragmàtica, el segon escenari d’incorporació a mida estalvia, com ja he assenyalat, a l’Estat espanyol signar al mateix dia el reconeixement de la independència política de Catalunya i, alhora, admetre la seva entrada com a nou membre de ple dret de la Unió Europea.

Certament, a la pràctica, malgrat la fortalesa dels arguments favorables exposats l’hipotètic vet de l’Estat espanyol i altres estats membres podria convertir en dominant el tercer escenari de sortida i reincorporació ordinària a la UE. Allò que sembla molt improbable és que predomini el quart escenari i que Catalunya quedi com una mena d’illa entre Espanya i França, fora de la Unió Europea. Nogensmenys, en aquest supòsit l’Estat català iniciaria acords bilaterals amb la UE, acords amb l’EFTA, l’EEE i acords duaners i de col·laboració amb tercers països.

En resum, com bé diuen els membres del CATN “ el dilema, en realitat, no és si Catalunya acabarà formant part de la UE, sinó quan i de quina manera ho farà. I si això és així, malgrat que la lògica i el pragmatisme semblarien propiciar l’escenari de permanència, en cas d’un veto sancionador o dissuasiu, l’escenari més plausible seria el de la integració ràpida i amb règims transitoris, que, tanmateix, com hem reiterat té unes conseqüències pràctiques quasi idèntiques a l’escenari de permanència”.

14.- La independència de Catalunya no comporta abandonar l'euro com a moneda.

He intentat fonamentar perquè una Catalunya independent seria membre de la Unió Europea o, en el vessant de l'economia productiva, formaria part ineludiblement de l'Espai Econòmic Europeu i, per tant, no patiria aranzels i gaudiria de llibertat de mercaderies, treballadors, i capitals. Podem analitzar ara pel que fa a la moneda a utilitzar en el nou Estat català què és allò que convé a Europa, a Espanya sense Catalunya, i a Catalunya amb un Estat independent

Per analitzar aquesta qüestió utilitzem un excel·lent article de títol "Estat propi i euro" publicat a la web del Col·lectiu Wilson, escrit pel prestigiós catedràtic català Jordi Galí, director del Centre de Recerca en Economia Internacional (CREI) a la Universitat Pompeu Fabra. Aquest article figura també al llibre del Col·legi d'Economistes ja citat.

Jordi Galí ha analitzat amb rigor uns escenaris de referència al euro, similars als dibuixats pel CATN per l'encaix de l'Estat català a la Unió Europea. (El CATN ha anunciat un informe específic per la relació Estat català-euro, de propera publicació).

Escenari primer. L'Estat català s'integra de manera plena i simultània a la Unió Europea. En aquest escenari Catalunya no deixaria mai de formar part de la UE i de la zona euro. "Per als ciutadans catalans i les empreses que operen a Catalunya, així, com per als estrangers (europeus o no) que hi mantenen relacions econòmiques, la independència no tindria cap conseqüència visible en l'àmbit monetari: l'euro continuaria sent la moneda oficial utilitzada com a mitjà de pagament i la unitat de compte habitual a l'hora de fixar preus i establir obligacions monetàries en tot tipus de contractes".

"La única diferència respecte a la situació actual en l'àmbit monetari seria l'existència d'un banc central propi per a Catalunya, i que podem anomenar Banc de Catalunya (BC). Aquest organisme, independent del govern, assumiria les funcions (limitades) que corresponen als bancs centrals nacionals de la

zona euro, principalment, la cooperació amb el Banc Central Europeu (BCE) en la implementació de la política monetària comuna i en les tasques de supervisió del sistema financer, així com la gestió dels processos de resolució bancària. Com a banc central europeu, el BC estaria representat en el Consell de Govern del BCE, que és l'òrgan de decisió de política monetària de la zona euro”.

Els bancs establerts a Catalunya que compleixin amb els requeriments per a ser “entitat de contrapartida” continuarien tenint accés a la liquiditat del BCE, tot i que ara ho farien a través del BC, en comptes del Banc d'Espanya (BE). Aquest canvi no tindria cap importància a la pràctica, ja que les condicions d'aquest finançament (tipus d'interès, terminis, garanties,...) venen fixades pel BCE de forma uniforme a tota la zona euro”.

Escenari segon. Integració a la Unió Europea posterior a la constitució com a estat, però continuïtat *de facto*. En aquest escenari, que és el mateix que també dibuixa el CATN com a segon supòsit, el nou Estat català no seria admès formalment com a membre de la UE de forma simultània a la seva constitució.

En l'àmbit monetari això suposaria que Catalunya no seria, oficialment, un estat membre de la zona euro, ja que això requereix ser membre de la UE. L'admissió a la UE i, de retruc, a la zona euro, es produiria només després d'un procés de negociació que hauria de ser simplificat i ràpid.

En aquest escenari, tot i que Catalunya no seria formalment un estat membre de la zona euro durant aquest període transitori, l'euro continuaria sent la moneda oficial i les entitats financeres amb seu a Catalunya continuarien tenint accés als mecanismes de finançament de l'eurosistema (possiblement a través del Banc d' Espanya), i al mecanisme de pagaments (TARGET2).

La única diferència d'aquest escenari respecte al primer es que el BC no estaria en el Consell de Govern del BCE (com tampoc el nou Estat català estaria representat als òrgans de govern de la UE), i que les funcions

(limitades) d'implementació de la política monetària i la supervisió bancària romandrien en el Banc d' Espanya.

Escenari tercer. L'Estat espanyol no accepta ni la permanència ni el règim transitori i l'Estat català és obligat al reingrés per la via ordinària o a situar-se sense horitzó d'ingrés a causa d' n un bloqueig *sine die*. Aquest és l'escenari que l'informe del CATN qualifica de tercer i quart ja que distingeix entre una potencial reincorporació via ordinària de la del bloqueig sine die.

Aquest escenari no comporta abandonar l'euro com a moneda oficial i única, encara que l'Estat català no fos membre de la UE. És evident que la no admissió a la Unió Europea implicaria també que Catalunya no podria ser un estat membre de la zona euro. Però això no vol dir de cap manera que s'hagués d'abandonar l'euro com a moneda oficial, si l'Estat català no és qui explícitament rebutja l'euro. És a dir, l'euro podrà mantenir-se com a moneda oficial i habitual en les transaccions a la Catalunya independent. Hi ha diversos precedents d'aquesta situació com són el cas de Kosovo, Montenegro, San Marino, El Vaticà, Andorra i Mònaco.

Jordi Galí explica de manera clara que “les entitats financeres que operessin a Catalunya podrien accedir a la liquiditat del Banc Central Europeu a través de les seves matrius, filials o sucursals establertes a països membres de la zona euro que complissin amb els requisits per a ser “entitat de contrapartida”. És important emfatitzar que entre aquests requisits no es troba que la societat matriu del banc tingui seu a la zona euro. El principal requeriment per poder-hi participar és ser una entitat “financerament solvent” i estar subjecte a la supervisió de les autoritats competents dins l'àmbit de la Unió Europea o de l'Espai Econòmic Europeu o, en el cas de bancs establerts com a societats fora d'aquest àmbit, a una supervisió segons estàndars comparables als d'aquell àmbit europeu.

El professor Galí remarca que en aquest escenari de l'euro com a moneda d'una Catalunya independent no membre de la Unió Europea, seria desitjable i beneficiós per a totes les parts implicades una articulació formal de la relació

entre Catalunya i la zona euro que podria prendre la forma d'un "acord monetari" entre la Unió Europea i Catalunya. "Presumiblement, escriu Galí, un acord d'aquest tipus no requeriria la unanimitat dels països de la Unió Europea i, per tant, no podria ser vetat per cap Estat membre".

L'acord monetari amb el Principat de Mònaco, que és una plaça financera important que no pertany a la Unió Europea ni a la zona euro, però que té l'euro com a única moneda oficial és, malgrat les diferents circumstàncies, una referència útil. A més de "beneir" l'ús de l'euro al Principat de Mònaco, la Unió Europea garanteix als bancs allí establertes, l'accés als mecanismes de finançament del Banc Central Europeu, així com a la infraestructura europea de pagaments interbancaris i de liquidació de valors coneguda com a Target2. A canvi d'aquestes facilitats financeres i creditícies, "Mònaco es compromet a adoptar tota la legislació europea sobre regulació i supervisió bancària i de lluita contra el blanqueig de diner".

El catedràtic de la Pompeu Fabra i conseller del Banc d'Espanya Guillem López Casanovas en un escrit recent de títol "Catalunya fora de l'euro" publicat a La Vanguardia, de data 16 d'octubre de 2013, és de la mateixa opinió que el professor Galí. "Contràriament al que es diu, escriu López Casanovas, si Catalunya tingués un Estat propi, les entitats de crèdit amb seu a Catalunya sí que podrien continuar participant en el sistema Target 2 de consolidació de les transaccions financeres. N'hi hauria prou que les nostres entitats financeres disposessin d'una sucursal o filial establerta a qualsevol dels vint-i-vuit països membres de la Unió Europea o, fins i tot, de L'Espai Econòmic Europeu". I es pregunta el professor López Casanovas: "les entitats financeres amb seu a Catalunya podrien accedir a les injeccions de liquiditat del Banc Central Europeu"? I ell mateix respon: "sens dubte que sí, també gràcies a una sucursal o filial establerta -algunes ja en tenen- a qualsevol Estat membre de la zona euro, sempre que continuessin complint els criteris generals de selecció per ser reconegudes com a entitats de contrapartida. Aquests requisits inclouen el manteniment de reserves obligatòries al banc central, un 1% dels passius computables; acreditar solvència; i complir els requisits operatius del Banc Central Europeu, trets que les nostres entitats financeres assoleixen ja ara,

amb escriu. Això els permetria participar en operacions de mercat obert de l'eurosistema (autoritat monetària de la zona euro) i accedir a les operacions principals de finançament a més llarg termini”.

No hi ha cap dubte, doncs, que si el nou Estat català vol tenir l'euro com a moneda oficial i única així serà, ja que això interessa a totes les parts implicades. Tenir l'euro com a moneda encara que Catalunya no fos membre de la Unió Europea, ni tampoc formar part de l'Eurozona, no perjudica en cap aspecte a les entitats financeres catalanes, les quals com ara, podrien accedir a la liquiditat del Banc Central Europeu a curt i a llarg termini, i gaudir dels sistemes de pagaments financers establerts a l'Eurozona.

Hem de tenir present que el Banc Central Europeu no té l'obligació de donar suport a la banca europea. Si ho està fent és per evitar el col·lapse del sistema euro. El BCE seguiria donant suport a les necessitats de CaixaBanc i Banc Sabadell, per exemple, pel fet que problemes en aquestes grans entitats financeres catalanes que qüestionessin la seva solvència, produirien desestabilització en tot el sistema financer europeu. Per tant, el BCE serà el primer interessat a continuar tenint sota paraigua i control a les entitats financeres amb seu a la Catalunya independent.

15.- Convé que Catalunya tingui la seva pròpia moneda diferent a l'euro?

Aquesta anàlisi dels fets monetaris, en el supòsit d'una Catalunya independent no membre de la Unió Europea, suscita la necessitat de considerar si convé o no, que el nou Estat català tingui la seva pròpia moneda i no l'euro.

És evident que la situació descrita anteriorment referida a una Catalunya independent no membre de la Unió Europea a semblança del Principat de Mònaco, és una situació que podria funcionar durant un període llarg, però segurament no seria desitjable com a solució permanent. “Un país amb la dimensió econòmica de Catalunya, escriu el professor Jordi Galí, té plena capacitat per establir el seu propi sistema monetari, amb una moneda i una política monetària pròpies, que puguin ajustar-se autònomament d'acord amb

les circumstàncies econòmiques del país en cada moment (atur, inflació, etc). Aquesta és de fet l'opció triada per països de la Unió Europea com el Regne Unit, Suècia o Dinamarca, que no tenint cap impediment per formar part de la zona euro, prefereixen mantenir la seva autonomia monetària, Aquesta serà segurament l'opció que també acabaran triant (almenys durant un període llarg) alguns dels països d'Europa central i de l'est que actualment romanen fora de l'euro”.

En el concepte “dret a l'autodeterminació” s'hi inclou, també, la possibilitat de decidir sobre si hom vol tenir una política monetària pròpia o no i gaudir o no d'una moneda compartida. Com diu el professor Galí, “tot i que la prosperitat a llarg termini d'un país hauria de ser independent de la moneda que utilitzi (com a mínim si adopta una política monetària raonable), el comportament de l'economia a curt termini es veu molt influït pels tipus d'interès, el tipus de canvi i l'oferta de crèdit bancari, variables totes elles que depenen dels arranjaments monetaris adoptats per un país i de la seva política monetària”.

Segons el meu parer plantejar aquesta qüestió d'una política monetària pròpia sense l'euro en una Catalunya independent fora de la Unió Europea topa, en primer lloc, amb l'ampli consens que sembla existir a Catalunya, en el món empresarial, a la societat civil i també en un ampli ventall de forces polítiques parlamentàries, sobre el desig de continuar amb l'euro com a moneda i de renunciar a una política monetària pròpia, tot delegant aquesta política al Banc Central Europeu. Anar contra aquest consens social no té cap sentit polític. Sí té sentit analitzar els avantatges i els inconvenients de tenir o no l'euro com moneda oficial i única, debat que és viu des del primer moment de creació de l'euro.

En segon lloc, anar contra allò que volen els governs europeus que tenen l'euro com moneda oficial, no sembla un escenari possible per a la Catalunya independent, en el curt termini. Remarco: en un curt termini, és a dir en els primers anys de la independència política. Les empreses multinacionals europees instal·lades a Catalunya tampoc volen tenir risc de canvi en la moneda que pogués alterar el valor dels seus actius ni volen incertesa en els

costos de les diferents factories, risc que es podria produir si hi haguessin devaluacions. També els es més còmode fer les transaccions en euros.

Sóc de l'opinió que no podem analitzar en abstracte l'opció de tenir o no una moneda pròpia i una política monetària específica, sense referir-nos a la situació actual de pertinença a l'euro. Com diu el professor Jordi Galí, "hem de tenir en compte el fet que Catalunya pertany avui a la zona euro, i que el desenvolupament i adopció d'un sistema monetari propi per part d'un país (sigui nou o no) sempre requereix una transició potencialment complicada i amb riscos importants en el curt termini".

Encara que una anàlisi dels pros i contres de gaudir d'una política monetària pròpia està fora de l'abast d'aquest article, sí podem afirmar que els factors de risc per a l'economia catalana serien molt alts si hom volgués passar d'una moneda euro i una política monetària establerta pel BCE a una moneda pròpia i a una política establerta per Banc de Catalunya, el futur banc supervisor i regulador del sistema financer català en substitució del Banc d'Espanya. Parlo del banc central català de nom hipotètic Banc de Catalunya perquè en qualsevol dels escenaris polítics que s'esdevinguin, fora o no de la Unió Europea, la Generalitat de Catalunya haurà de crear un banc oficial que reguli, inspeccioni, sancioni i endreci el sistema financer català. Entre les estructures d'estat que la Generalitat ja ha posat en marxa com és el cas de l' Agència Tributària Catalana, per poder recaptar tots els impostos i tributs pagats pel catalans, hi ha d'afegir, el més aviat possible, el disseny del nou banc central català.

En síntesi: a partir de la legalitat existent i dels interessos econòmics i financers compartits entre una Espanya sense Catalunya, una Catalunya independent i els països membres de l'Espai Econòmic Europeu, en el nou Estat català es mantindrà la llibertat de mercaderies, béns, serveis, treballadors, persones i capitals i l'euro serà, a l'inici de la independència, la moneda oficial i única. Així, doncs, la independència en sí mateixa i per sí mateixa no suposa capgirar cap de les característiques que té ara l'economia catalana pel que fa als aspectes productius i monetaris esmentats.

16.- Les dificultats d'anar sols, en una Catalunya independent no membre de la Unió Europea.

L'escenari d'una Catalunya independent no membre de la Unió Europea obligarà a una major responsabilitat ja que en primer lloc el nou estat no tindrà cap presència a les institucions comunitàries, i en segon lloc, no existirà el marc de referència de les polítiques econòmiques i monetàries de la Unió.

No hi haurà polítics catalans al Parlament europeu, ni representants a la Comissió Europea, ni al Consell Europeu, ni al Banc Central Europeu. La Unió Europea ha iniciat un camí cap a la futura unió política, fiscal i bancària en el que una Catalunya independent no membre de la Unió Europea no hi podria participar. A l'horitzó hi ha la possibilitat d'un president electe, i d'un govern escollit a les urnes. Catalunya independent no participarà en aquestes eleccions si no és acceptada com a membre de la Unió Europea.

Aquest factor polític amb conseqüències econòmiques indirectes és per a mi el principal element negatiu per a una Catalunya Independent no membre de la Unió Europea. Un factor negatiu al qual s'afegirà la paradoxa d'una Catalunya independent, que pel fet de ser un estat polític independent i deixar de ser una "regió espanyola" no podrà participar en institucions regionals en les que la Generalitat de Catalunya ha estat protagonista destacada, institucions com ara "l'Assemblea de Regions d'Europa" o els "Quatre Motors d'Europa".

17.- Allò que serà determinant per a la adhesió a la Unió Europea.

Si el nou Estat català fos obligat a sol·licitar de nou l'entrada a la Unió Europea – una hipòtesi improbable - hauria d'acomplir les condicions establertes en els Tractats comunitaris.

L'advocat Casimir de Dalmau a l'article "Euroembolic", publicat al diari ARA de data 28 de setembre de 2013, escriu que "Catalunya ja compleix ara tres condicions d'accés a la Unió Europea i és essencial que el camí de la transició nacional vers l'estat propi no espatlli aquesta excel·lent posició de sortida".

Aquests tres condicions són: constituïm un territori de matriu i cultura europea; tenim una democràcia parlamentària basada en el respecte als drets humans i disposem d'una economia oberta de mercat, fonamentada en les llibertats de mercaderies, serveis, capitals, treballadors i persones.

Els Tractats exigeixen que a més d'això, un nou estat membre tingui allò que s'anomena "cabal comunitari". És a dir, el conjunt de les normes de dret originari i de dret derivat de que disposi la Catalunya independent ha de ser coincident amb l'ordenament jurídic comunitari. Això s'haurà de plasmar en la nova Constitució catalana de la Catalunya independent.

Paral·lelament a aquest camí es precisarà disposar d'unes estructures d'estat que la Unió Europea considera imprescindibles pels estats que en sol·liciten l'ingrés. Aquestes estructures d'estat es concreten en un banc central català, el Banc Nacional de Catalunya, les funcions del qual hem considerat abans; una Agència Tributària Catalana, capaç de recaptar tots els impostos i d'inspeccionar i sancionar; un sistema judicial propi; una policia reconeguda com a tal més enllà del territori català; i uns diplomàtics acceptats oficialment a les instàncies polítiques mundials i europees.

Aconseguir tot això és perfectament al nostre abast.

18.- Els veritables reptes econòmics de la Catalunya independent membre o no de la Unió Europea.

El veritable repte econòmic que el nou Estat català tindrà davant el ulls, sigui o no membre de la Unió Europea, és aconseguir prosperitat econòmica, eficàcia en la distribució dels recursos, qualitat medioambiental, equitat a l'Estat del Benestar i justícia redistributiva. Aquest repte haurà de concretar-se en unes taxes d'atur raonablement baixes, un nivell de vida semblant al dels primers països europeus, una dispersió de la renda que sigui moderada i una protecció eficaç per als qui no puguin seguir el camí del progrés econòmic.

Hi ha molts economistes partidaris de la independència política de Catalunya que coincidim en la necessitat de construir un país que compti amb institucions polítiques i econòmiques que vagin a la una, en relació a dos objectius: per una banda, protegir l'empresa creadora de valor econòmic en el mercat global; per l'altre cantó, protegir de manera efectiva, segura i eficient, als qui corren el risc de quedar enrere.

Per aconseguir aquests dos objectius bàsics, una Catalunya independent pot emmirallar-se en vuit països del centre i del nord d'Europa amb els quals compartim una dimensió geogràfica equivalent, una grandària de població similar i sobretot una voluntat de ser com són ells, pel que fa a l'àmbit econòmic i social: països que en el context mundial són els més equitatius del món, els més competitius en el mercat global i els de major renda per càpita a Europa. Aquests vuit països són Àustria, Bèlgica, Holanda, Suïssa, Suècia, Dinamarca, Noruega i Finlàndia.

En el llibre “Com Àustria i Dinamarca: la Catalunya possible” dels economistes, Xavier Cuadras, Modest Guinjoan i Miquel Puig publicat a Pòrtic edicions, aquest setembre de 2013, hi trobem aquesta orientació per a la futura Catalunya. De la lectura del llibre centrat en l'anàlisi de les característiques econòmiques, socials i polítiques dels vuit països esmentats abans, es pot deduir que la Catalunya independent ha de donar prioritat a l'educació en tots els seus nivells; potenciar la recerca científica i tecnològica, enfocar l'economia cap a l'exportació de mercaderies, béns i serveis; augmentar la productivitat de les empreses; mantenir, perfeccionar i enfortir el nostre Estat del benestar; garantir les pensions i els subsidis als més necessitats i als qui no poden seguir. Si ens orientem cap aquest camí, gens utòpic, ben real i possible valdrà la pena viure en la Catalunya independent membre o no de la Unió Europea

19.- A tall de resum i conclusions finals.

- Pel que fa a l'expressió "Catalunya haurà de sortir d'Europa" si esdevé un estat independent convé anotar que hi ha vida econòmica més enllà de la Unió Europea.
- A Europa hi ha diversos espais econòmics i hi són vigents múltiples entitats amb dimensió política i econòmica. D'aquests diversos espais econòmics i institucions en destaquen cinc: la Unió Europea, l' Eurozona, L'Espai Econòmic Europeu, l'Associació Europea de Lliure Comerç (EFTA), i l'Espai Schengen.
- Els espais esmentats permeten constatar que els diversos països d'Europa formen part de diferents grups. Així, per exemple, Espanya pertany a la Unió Europea i a l'Eurozona. Suïssa forma part de l'EFTA i de l'espai Schengen, però no pas de l'Eurozona ni de la Unió Europea. El Regne unit forma part de la Unió Europea però de la l'Eurozona ni de l'espai Schengen.
- L' únic escenari raonable a partir d'una Catalunya esdevinguda independent és el manteniment de *l'statu quo*: és a dir, la lliure circulació de béns, serveis, persones i capitals.
- En una Catalunya independent, no membre de la Unió Europea, no és possible imposar aranzels i altres restriccions a la importació de productes, mercaderies, béns , serveis i capitals entre Catalunya, Espanya i Europea, si hom no vol sofrir perjudicis mutus, irracionals i innecessaris.
- L'article 50 del TUE estableix les condicions de sortida voluntària d'un estat membre. Així, doncs, no existeix l'expulsió automàtica de la Unió Europea.
- No hi ha cap precedent d'una secessió interna d'un territori d'un estat que ara formi part de la Unió Europea.
- Malgrat la característica indiscutible d'una Catalunya europea des de tots els punts de vista històric, cultural, econòmic, polític i social, no és possible saber

des d'un punt de vist jurídic i polític, què passarà amb exactitud en l'àmbit de la Unió Europea si Catalunya i Escòcia esdevenen un estat independent.

- És possible una lectura jurídica que tinguin en compte l'esperit del dret comunitari i el fet que a la Unió Europea tenen drets no només els territoris sinó també els ciutadans. Això permet una negociació política integradora que tingui en compte que els catalans i els escocesos són ciutadans europeus des del primer moment.

- Escòcia i Catalunya han ajustat la seva realitat econòmica, social i política a les directrius comunitàries i són, de fet, nacions sense estat plenament europees.

- La independència de Catalunya no membre de la Unió Europea no comporta abandonar l'euro com a moneda oficial i única.

- Les entitats financeres amb seu a la Catalunya independent podran tenir accés a la liquiditat del Banc Central Europeu i gaudir del sistema europeu de pagaments interbancaris i de transferències de valors i capitals.

- A curt termini una Catalunya independent que volgués tenir la seva pròpia moneda fora de l'euro podria sofrir alteracions significatives en el tipus de canvi, en el tipus d'interès i en la oferta de crèdit. L'adopció d'un sistema monetari propi per part d'un país, sigui nou o no, sempre requereix una transició potencialment complicada i amb riscos importants en el curt termini.

- Catalunya és ara, de manera indirecta, contribuïdora neta a la Unió Europea. Segons dades estimades en el període 2007-2013 per cada euro aportat per Catalunya, aquesta només s'ha beneficiat de 30 cèntims, mentre que els altres 70 cèntims s'han destinat a altres territoris.

- Si Catalunya fos un estat independent membre de la Unió Europea tindria un dèficit fiscal comunitaris de l'ordre del 0,69 % del PIB, uns 1.355 milions

d'euros. Catalunya seria contribuent fiscal neta com ara ho son Holanda, Suècia, Dinamarca, Àustria o Finlàndia.

- La globalització econòmica i financera fa que sigui convenient estar present en tant que Estat propi a les institucions supranacionals, on es decideixen els grans acords mundials i europeus. En el nostre cas, això vol dir ser un nou Estat europeu, membre o no de la Unió Europea.

- No comparteixo el criteri dels qui diuen que les polítiques econòmiques a aplicar a l'abast dels Estats membres de la Unió Europea, son polítiques residuals i insignificants pel fet de la clara tendència d'aquests Estats a cedir sobirania a la Unió Europea. El fet que la construcció d'una futura unió política, fiscal i bancària a la Unió Europea sigui un projecte a l'horitzó que comportaria fins i tot un president electe, un govern i un pressupost europeu, no desdiiu que en una Catalunya independent es podria definir polítiques econòmiques adients a les necessitats de l'economia catalana i reformar tots els àmbits de l'administració pública. Això sense més restriccions que les que provenen de les normatives europees.

- He expressat la meva preocupació respecte al fet que la supressió del dèficit fiscal ens fa més rics però no necessàriament més productius, més pròspers. Allò que és fonamental en la independència política de Catalunya i que ha estat el meu fil argumental és la possibilitat d'aplicar polítiques econòmiques adients a les necessitats de l'economia catalana, polítiques que transformin el nostre país en un model de prosperitat econòmica, d'eficàcia en la distribució dels recursos, qualitat mediambiental, equitat a l'Estat del benestar i justícia redistributiva.

- He intentat aportar arguments que jo crec prou solvents que permeten afirmar que si Catalunya esdevé un nou Estat polític independent, l'economia catalana serà plenament viable com ho son els altres països europeus de característiques i dimensions similars. Catalunya podrà intentar fer una política econòmica pròpia adient a les necessitats de la seva economia i dissenyar així el seu futur econòmic. De fet es tracta de recuperar la normalitat perduda que com a nació ens mereixem, per passar a tenir problemes similars als que tenen

els finlandesos, els danesos, els suecs, els austríacs o els holandesos, països de primera fila a Europa i al món.

20.- Notes a peu de pàgina.

(1).- Aquests quinze economistes són: Alicia Adserà, Oriol Amat, Enriqueta Aragonés, Germà Bel, Núria Bosch, Ramon Caminal, Xavier Cuadras, Marta Espasa, Francesc Granell, Modest Guinjoan, Elisenda Paluzie, Alfredo Pastor, Clara Ponsatí, Miquel Puig i Jacint Ros Hombravella.

(2).- Els divuit economistes que han participat en el llibre del Col·legi son: Oriol Amat, Núria Bosch, Antoni Castells, Xavier Cuadras Morató, Marta Espasa Queralt, Roger Fatjó i Magem, Jordi Galí, Anton Gasol, Francesc Granell, Modest Quinjoan, Àngel Hermosilla, Oriol Marinez Alòs-Moner, Vicent Pastor, Josep Pedrol, Miquel Puig, Francesc Raventós, David Ros i Serra, Xavier Segura.

(3).- El sis membres del Col·lectiu Wilson son els catedràtics: Pol Antràs, Harvard Univesity; Carles Boix, Princeton Univesity; Jordi Galí, Director investigador sènior del Centre de Recerca en Economia Internacional (CREI), Gerard Padró i Miquel, London School of Economics; Xavier Sala i Martín, Columbia University; i, Jaume Ventura, investigador sènior del CREI.

Miquel Rubirola i Torrent

2 de maig de 2014